په ډیره مینه خپلو هیوادوالو ته نوی کال مبارک او له خوښیو ډک غواړو

PROPERTY OF ACKU

اراده

د افغان نشراتی مرکز خپرونه

ارشاد نبوی (ﷺ)
آموختن علم بر هر مرد وزن مسلمان فرض است.
(رواه مسلم)

فرمان الله ﷻ
بخوان وپروردگار تو بزرگوارتر است آنکه علم آموخت به وسیله قلم.
(العلق - آیات ۳-٤)

سال دوم شمارهٔ نوزدهم شماره مسلسل ٤۳ جمعه ۲ حمل ۱۳۸۱ هـ ش (۹) محرم الحرام ۱٤۲۳ هـ ق ۲۲ مارچ ۲۰۰۲ میلادی

زهر بادی که برخیزد کنون بوی بهار آید

می گویند الهه زیبای بهار درپوششی از پرنیان هفت رنگ ومژده گانی زایش ورویش درزمین- اول بار درنقطه ی فرود آمد که جزهمان آریانای قدیم نیست در آن ساعت آفتاب به برج حمل تقرب داشت ومردم فرخنده گی طلب کردند، به همین نسبت تاکنون در سالگشت این حلول- که نخستین روز از سال نواست ونو روز ش نام کرده اند مردم از سکان دارهستی- که همه چیز دریدِ قدرت اوست، سال آمده را میمون ومبارک وسعادتبار وبهتر از پا را استعانت می جویند وزاد روز سبزه و گل را با سرور وسرود؛ عظیم وعزیز میدارند.
هر چند که درسراسر کشور عزیزما افغانستان ، مقدم بهار ونوروز- از همان نخستین ساعات حلول ، بابرپایی جشن ها به رسم نیاکان، درنوروز گاه ها گرامی داشته می شود و از آن قدر میگردد ، ولی دربلخ سالمند که شهر های دیگر را مادرست به گونه ای تجلیل میگردد که همه آرزومی کنند نوروز را آنجا باشند وبهار راکه باگل های سرخ لاله و «جهان درجهان سبزه» آمده است ، پذیرایی کنند. جشن های نوروزی دراین شهر، با برافراشتن علم مبارک روضه ی حضرت علی کرم الله وجهه،
(ص۳)

آیا اداره مؤقت باتشکیلات عریض وطویلش مسوولیتی را احساس می کند؟

درصفحه هشتم بخوانید

نظم وقتی می آید که بی نظمی را پی کنیم آنچه درسال ۱۳۸۱ بوقوع خواهد پیوست

مردم چی می گویند!

مصرف تنها ده فیصد عواید روزانه ولایت ننگرهار می تواند عنعنه مهمان نوازی مردمان ان سرزمین را زنده نگهدارد

میکانیزم ناقص درپروگرام بازگشت مهاجرین افغان مشکلات قابل بازپرسی را ببار آورده است

بازگشت دسته جمعی وداوطلبانه مهاجرین افغان بگونه بی سابقه یی از صوبه سرحد پاکستان ادامه دارد، روزانه بطور اوسط بیست هزار نفر به ما واومسکن اصلی شان عودت می کنند، این بازگشت خلاف انتظار وغیر مترقبه برای کشور میزبان وادارات سازمان ملل که هردو قضایای کشور افغانها را از زاویه
ص۵

جرگی، ملی جرگی اولویی جرگی

دوهمه برخه

ډاکتر عبدالصمد «حامد»

لکه چی و مولیدل، دافغان ولس ددی خالصانه جهاد دبرکته نه یوازی دشوروی اتحاد متجاوزی سری لښکری دافغانستان نه وشړل شوی، بلکی دغه جهاد دیو شمیر نورو عواملو تر څنګه (چی دشوروی امپراطوری داخلی اقتصادی او ټولنیز مشکلات هم پکی شامل دی) دشوروی امپراطوری په ړنګیدو کی یو د دقت وړ عامل وګرځید.

ددی امپراطوری دمنځه تللو په وجه نه یوازی زمونږ ه په سیمه کی، بلکی په نړی کی لوی بدلونونه را منځ ته شول؛ داوکراین نه نیولی تر مرکزی اسیا دجمهوریتونو پوری دشوروی امپراطوری غړی هیوادونه خپلواک شول دوارساتړون دمنځه ولاړ؛ په شرقی اروپا کی دشوروی اقمارو ددغی امپراطوری دجغ نه نجات وموند اودکمونیزم ددیکتاتوری نه د روسیی خلک ازاد شول اود غربی المان یووالی بیرته اعاده شو اوبالاخره دغرب اوپه خاصه توګه دامریکی په ګټه دنړیوال سیستم د قدرت دتوزیع په سیستم کی بدلون را غی.

دملګرو ملتونو دمؤسسی په ګډون دنړیوالی بشری کورنی اکثرو غړو زمونږ دقربانیو او جهاد نه دثمر څخه ددغه ائتلاف پر بنا ګټی ترلاسه کړی خو دبده مرغه یوازی افغان ولس تری محروم پاتی شو، توهین شو او اوس دتباهی ګړنګ ته برابر شو. داحالت افغانی اوغیر افغانی عوامل لری:

افغانی عواملو تر ډیره حده پوری زمونږ دسیاسی صحنی دفعالو، لوبغاړو نفاق، غیر واقعیت بینی، تر ډیره حده ددوی ریاکاری، خپل ولس باندی نه باور او دخپلو وطنوالو سره خواخوږی نه لرل، دخپلو بهرنیو ملګرو داوامرو په اجراکی اودهغوی دګټو دخوندی ساتلو په لاره کی دزیار ایستلو څخه نشئت کړی.
غیر افغانی عوامل هم ډیر دی چی دلته یوازی لاندینی مطلب ته توجه کیږی ص۶

جهان قلمرو اظهار بی نیازیهاست
کدام ذره که اونیست آفتاب نسب (بیدل)

نژاد خالص وزبان خالص همان افسانه عنقاست

بخش ششم

اسحاق نگارگر - لندن

«هفتلا یت که افتلایت هم نوشته شده است عضو قبیله ای است که در تاریخ هند وپارس درجریان قرن پنجم وششم میلادی نقشی عمده داشته است. به اساس تاریخ نامه ها یا گاهنامه های چینی (Chronicles) این مردم اصلاً قبیله ای بودند که از شمال دیوار چین برخاسته اند ودر چین به نام های هوا یا هواتون یاد شده اند. منابع دیگر آنان را هون های سپید وهونا س نیز خوانده اند. این مردم شهر وسیستم نگارش نداشتند، درخیمه های پشمین می زیستند وزنان شان درعین وقت چند شوهر داشتند (Polyqamy) درقرن های پنجم وششم هفتلایت
(ص۶)

اراده

دتاسیس کال: ۱۳۷۹ هـ ش

اونیزه خپلواکه تحلیلي خپرونه

دامتیاز خاوند: افغان نشراتي مرکز

مؤسس: سید داؤد

مسوول مدیر: عتیق الله پژواک

معاون: میاگل آروال

مسوول سکرتر: ظهور «افغان»

پست بکس «۹۰۹» یونیورستي ټاون، پېښور

ټیلفون: (۸۵٤۱٤۵)، فکس: ۸٤۱۷۸۵

E-maul: amrc@brain.net.pk

به نام خداوند بخشاینده مهربان

سرمقاله

بازهم مداخلات خارجی درکشور ما

طبق تایید برخی از منابع دراسلام آباد وآژانس SANA اخیراً صدای امریکا راپوری به نشر رساند حاکی براینکه ایران وپاکستان دوهمسایهٔ دربدیوار افغانستان می خواهند درامور مربوطهٔ لویه جرگهٔ افغانستان که در ماه جون آینده درکابل دایر ویک حکومت عبوری ملی را برای آنکشور پیرزی خواهد کرد ،اعمال نفوذ کنند ونتایج آنرا هریک به نفع خود بچرخاند .وهر یک با تعداد مشخصی از سرکردگان رقیب گروه های مسلح درتماس های نزدیک هستند.

این خبر واین اظهار نظر تحلیل گران سیاسی به این جهت قابل تائید ارزیابی می گردد که قراین مشابه دیگر دراطراف آن به وضاحت به چشم می خورد ونیز دلایل دیگر مقنع ومشهود دیگری هم در این باره ،فراوان است: اول اینکه این دوکشور همسایه ما که درظرف ۳۰ سال گذشته بیشتر از پیش درامور داخلی ما به مداخله گری بسیار وسیع ودارای ابعاد گسترده دست یازیده وهنوز هم از آن برنگشته اند ،خود نیز، درقبال افغانستان رقابت های گوناگون ذات البینی دارند ودوم اینکه عین رقابت ها ،مثلاً رقابت های عمیق سیاسی، اقتصادی ومذهبی دیگری هم که زاده وپروردهٔ همجواری ایشان بایکدیگر است نیز وجود محسوس وملموس دارد که کشت وخون متواتر اهل تسنن پاکستان مراحل تشیع این کشور را که بصورت مکرر وبصورت انفرادی وتک تک و نیز کشتار های دسته جمعی وحمله بر عبادتگاه های همدگر ،صورت گرفته ومی گیرد ،شهود زنده وناقابلی انکار این ادعا را تشکیل می دهد که می توان قتل دسته جمعی تعدادی از اتباع ایرانی مثلاً دسته ای از انجینران ومهندسین ایرانی را درسالهای گذشته با آن جمع کرد وبرماهیت کمی وکیفی وشهودی این ادعا افزود ومسئله قتل تعدادی از اتباع ایرانی را هنگام تسلط طالبان برشهر مزار شریف در عمارت قنسل گری ایران ، نیز ازیاد نبرد که برادران ایرانی ما آنرا نیز به پای آن عده از نظامیان پاکستانی که درجنگ های داخلی کشور ما ازگروه طالبان حمایت وبرطرفداری آنها علناً شمشیر می زدند، می بندند.

رقابت های تجاری وصادراتی اموال این دوکشور دربازار های فراخ وبدون درودروازه ودر عین حال پر از تقاضای افغانستان را ازیکطرف واتکای زیاد ازحد نوع تجارت افغانستان خاصتاً درسه دههٔ پر اغتناش وزدوخورد های داخلی وخارجی را خصوصاً برسیستم تجارت طفیلی Reepon که ازبسیار دیر به این طرف ،درزمرهٔ تعاملات تجاری، منحیث یک تعامل معمول تلقی گردیده بود از طرف دیگر نیز نمی توان نادیده گرفت واز آن سرسری گذشت.

خلاصه این مداخلات دوکشور مذبور با آنکه بکرات ازطرف خود افغان ها وهمچنان کشور های دیگر وخاصتاً سازمان ملل متحد بارها به جا نبین مورد نظر گوشزد گردیده وگوشزد می شود ،اخیراً میرمن بی نظیر بوتو صدراعظم سابق پاکستان هم طی اظهاراتی اولاً دوام این مداخلات کشور خود پاکستان را تا امروز تایید کرد وثانیاً آنرا منوط ومربوط به استخبارات نظامی پاکستان خواند وعلناً گفت که رجال عالی رتبهٔ این دستگاه قوی استخباراتی پاکستان از طالبان واعضای فراری و آوارهٔ شبکهٔ القاعده نه تنها طرفداری می کنند بلکه ایشانرا وقایه هم می کنند تا دوباره متشکل وبجنگ بپردازند.

امثلهٔ این گونه ادعا های ناقابل انکار درمورد مداخلات عریان این دوهمسایه مسلمان ما در امور داخلی کشور ما تا حدی زیاد است که شاید ذکر پاره ای از آن به اصطلاح با مثنوی هفتادو دوتن برابری کند از طرف دیگر بازهم دیده می شود که از یک سو بین این دوکشور رقیب وهمسایه

(ص۳)

ددې ګڼې تبصره: مبصر: میاآروال

نوی کال: د افغانانو اومؤقتي اداري نوي درانه مسوولیتونه

دافغانانو ددود، دستور سره سم هر کال دحمل په لومړي نیټې دنوی کال پیل وشي، طبیعي خبره ده لکه څنګه چې کال نوی شي هیلې، ارزوګانې اوکارونه هم نویوالي ته اړتیا مومي. سږکال چې ل تیرو ۲۳ کلونو څخه یوڅه توپیر لري هغه په دې کې دي چې موږ مینه وال اولیوال یو چې که خدای کول په هیواد کې به مو دراتوکیدلي سولې، امن اوښیرازۍ پر لورپر مخ ولاړ شو.

ریښتینې سولې او امن ته هله رسیدلی شو چې هرافغان له وړو نیولې ترغټانو اومشرانو پورې خپل مسوولیتونه وپیژنو او هغه په نه ستړې کیدونکې توګه ترسره کړو. تربل هر وخت او هرکال نه اوس موږ ته په کارده چې په بشپړه توګه په دې بریالي شو چې نور مو په هیواد کې دکورنۍ بدمرغه رواني جګړې دډزو یو غږ هم وانه وریدل شي.

موږدمسوولیت خبره وکړه دې کې شک نشته لکه څنګه چې کارونه لوی اوواړه وي دغه راز مسوولیتو نه هم دي. په دې معنی چې له کشرافغان نه نیولې ترمشر افغان پورې زموږ په اوږو مسوولیتو نه باردي: خو درانه مسوولیتونه بیا دمشرانو اودسترو کارونو دمسوولینو په غاړه وي، له همدغه امله دي چې دمشرانو مسوولیت ترکشرانو ډیر زیات وي.

که لیرې ولاړ نشو ګوروچې دحمل په پیل سره دافغانستان دمؤقتي اداري شپږ میاشتنی عمر نیم شو که موږ په دې تیرو دری میاشتو کې ددغې اداري دعمر په پرتله، د نغوی دمسوولیتونو ترسره کولوته پاملرنه وکړو په ډاګه بریښي چې دوی اصلاً یاکارنه دي کړي، خپل مسوولیت یې نه دي پیژندلی اونه یې دي ترسره کړي او یاني دترسره کولو توان نه دي میندلی یاخوئي دري میاشتي په مبارکي شوي اوپاتې به یې په مخه ښه کې تیري شي.

په هر ترتیب که داخبره ومنو چې زموږ هیواد په تیرو ۲۳ کلونو کې دومره دړې وړې شوی چې بیا ابادول اوبیا جوړول ئې ډیرو کلونو او انسدیو ته اړه لري چې افغانستان په کې بیا افغانستان شي دا خوسمه خبره ده خو؛ په کارده چې ټیکه دار دخپلې ټیکې دمودې په پام کې لرلو سره خپله برخه کار ترسره کړي، داکه هر مسوول ووائي چې وخت ډیر کم ژاوډیر کم دي دائي مسوولیت نشي لرې کولی هیڅوک هم له ده نه هیله نلري چې دیو کال کاردې په یوه ورځ کې ترسره کړي.

موږمخکې دمؤقتي اداري نوم واخست لکه چې لیدل کیږي ددې مسوولینو اوغړیو دورسپارل شویو دندو اودرنو مسوولیتونو له مخې اړتیا سره سم ګام نه دي اوچت کړي ان تردې چې دکابل په ښار کې یې هم ساحه نه ده پراخه شوې، ولایتونو، ولسوالیو او کلیو ته خو لاڅه کوې. له دوی نه داتوقع کیده چې دوی به په هیواد کې دبشپړ امن دراوستلو له پاره بنسټیز کارونه وکړي خوله بده مرغه چې دوی لاتر اوسه د ځانی ګټو اوګروپي ښیګڼو په لټه کې دي او له دې ویره لري چې کار اهل کارته وسپاري.

افغانان په تیرو دری میاشتو کې دمؤقتي اداري ترسره کړي کارونه کافي نه بولي، له دوی نه دخارق العاده دندو ترسره کېږل هم نه غواړي، یوازې هغه څه ته سترګې په لار دي چې دوی یې باید پخپل شپږ میاشتني عمر کې ترسره کړي که موږ ددوی ددري میاشتني آز موینې نتیجې وګورو خدای خبر چې دشپږو میاشتو په پوره کولو سره هم له دوی نه یوه داسې هیله وشي چې افغانان دې په کې دخپل راتلونکي ژوند نیکمرغي ووینې.

نو څکه یادونه کوو چې باید ټول افغانان په نوي هوډ اونوي شکل سره دخپل وران ویجاړ هیواد سمسورتیا اوښیرازۍ ته ملاوتړو په تیره بیا دمؤقتي اداري مشران باید خپل سلوک ته بدلون ورکړي. داسې وخت راروان دی چې ملت به داواک ومومي چې له خپل مشراو کشر غړي نه پوښتنه او ګرویږنه وکړي، بیا نو په دغسې شیبو کې هیڅوک نشي کولی چې وژغورلی شي. افغاني دود موږته داډ راکوي چې که کوم کار نه شو ترسره کولی ترپټو لو ئې دابښه ده چې په میړانې سره پرې اعتراف وکړو اوله مسوولیت څخه یې لاس واخلو ترڅو یوبل مسوول هغه کار ته وټاکل شي او که داسې کارونکړو نو په دین اودنیا به ښیګڼې ونه مومو اونه به له سیالانو سره سیال شو.

دلویې جرګې دتدویر بهیر اوپه دې باب موجودې اندیښنې

داجمله که څه هم ډیر استعمال په وجه ډیره سولیدلې ده چې لویه جرګه دافغانانو یوه ملي مؤسسه ده چې دتاریخ په اوږدو کې یې دخپلو ملي ستونزو دحل لپاره دهغې غیرت ته پناه وروړې ده؛ خوزه اړیم چې بیانې دموضوع په اړه تکرار کړم.

دڅه له پاسه درویشت کاله رنځیدلي هیواد افغانستان د درملنې لپاره دخولارو وړاندیز کیده:

۱- داهل حل وعقد شورا.

۲- عمومي انتخابات.

۳- لویه جرګه.

دملت غړي هم سره ویشل شوي وو اوهر چاد خپلو معیارونو اوترجیحاتو پربنا له دې دری لارو نه یوه لارغوره ګڼله خو د ۲۰۰۱ میلادي کال دستمبر دیوولسمې نیټې بدمرغو پیښو چې زموږ هیوادته کوم څه تحفه کې ورکړل یوه یکې داهم وه چې پرافغاني ټولنه دحاکمو شرایطو په پام کې سولو سره باید یوه« بیړنې! »لویه جرګه جوړه شي چې دافغانستان قیادت وټاکي، په دې کې دبن دموافقه لیک له مخې. بایدافغانان په دې باب اقدام وکړي او ملګري ملتونه به ورسره په دې لار کې مرسته کوي، ددې خبرې معنا داده چې ملګري ملتونه به بوخو په دې لار کې افغانانو ته وسایل اوامکانات برابروي اوله بلې خوا به ددې بهیر څارنه کوي چې ټاکې برګې پکې ونه شي.

اوس چې دلوې جرګې دتدویر لپاره کومې هلې ځلې رواني دي دملت له نظره لري دي، داسې ده چې په دې برخه کې به دلویې جرګې دتدویر کمیسیون (چې ډیرې پرځای نیوکې هم پرې کیږي) بنایي له یو شمیر کسانو سره کتلي وي اوڅه سلا مشوري یې ورسره کړې وي، خودعام اولس اندیښنه پرځای پاتې ده چې دې لویې جرګې ته به خلک دکوم معیار له مخې ټاکل کیږي، دا اندیښنه لاهغه مهال راپورته شوه چې افغان اولس پردې پوه نه شو چې دلویې جرګې دتدویر په کمیسیون کې دغړو په ټاکنه کې کوم معیارونه په پام کې ونیول شول، اوس چې ملت دغه کسان ګوري اوهغه معیارونه چې پخوا به خلک دهغې له مخې دلویې جرګې غړیتوب ته ټاکل کیدل، نو دا اندیښنې قوت مومي چې دادملت ملت خبرې اودملت دارادې دتمثیل خبرې هسې غولوونکې خبرې دي او ښایي دلوئې جرګې غړي هم همدغسې په چوپه خوله غوره کړای شي لکه دتدویر دکمیسیون غړي یې چې غوره کړای شول!

اوس داپوښتنې پرځای دي چې:

۱- دکمیسیون غړي چا غوره کړي؟

۲- دکومو معیارونو له مخې یې غوره کړل؟

۳- ددې کمیسیون دټاکنې حق دچاو؟

٤- ایادغه کړنلاره دملت پر ارادو پېښې ایښودل نه دي؟

اوس اندیښنه داده چې که دافغانانو له ملي ارزښتونو سره لازم چلند نه کیږي دغه ارزښتونه به هم په ټولنه کې بې ارزښته کیږي، څکه هغه لویه جرګه چې دملت اراده تمثیل نکړای شي اودملت دغوښتنو ترجماني ونکړای شي بیا به نو لویه جرګه کوم مثبت اړخ ولري چې ملت هغې ته مراجعه وکړي، که لویه جرګه دافغانستان دملت په خوښه جوړه نکړای شي، اوهر څه دملت له نظره پټ وساتل شي، داسې احتمال شته چې په هیواد کې موجود یو شمیر قوتونه به یې نتایج یاونه مني یابه ورته دشک په سترګه وګوري چې په دې صورت کې به هیواد یوه بله انارشي وګواښي، اوس په هیواد کې حالات دغومره بیړنې هم نه دي چې خلک دې دلوئې جرګې لپاره خپل نماینده ونه ټاکلای شي.

ترټولو زیات خوداندیښنې خبره داده چې دمختلفو لوریو له خوا دبوسو په څیر پیسې بادیږي چې هغسې غړي لوئې جرګې ته راشي چې اراده یې له هغه چاسره ګروي چې...

په نوی تعلیمی کال کی د شاگردانو بیړنی اړتیاوی

نورالله (ځل)

نن سبا که دنړی په هرگوټ کښی دهرچا څخه پوښتنه وشی چی دافغانانو په وران ویجاړ اوکنډوالی سره برابرهیواد کښی به دشاگردانو لپاره دنوی تعلیمی کال په شروع کی ډیری عاجلی اوبیړنی اړتیاوی څه وی؟ ډیرژر اوسم دلاسه به ځواب درکړی چی کتابونه ورته پکاردی. کتابچی اوقلمونه ورته پکاردی، بل به وائی چی تر هرڅه لومړی ورته باید تعمیرونه جوړشی، ځکه چی مکتبونه وران دی، څوک به لاووائی چی کتابخانه اولابراتوارد وخت ضرورت دی.

که څوک دغرب څخه را غلی وی هغه به هرومرو دکمپیوټر پر موجودیت ټینگار کوی ځکه چی یوویشتمه سدی کښی خو چه څوک په کمپیوټر نه پوهیږی، خلک ورته ددی پیړی بی سواده وایی او داسی نوری په لسگونو غوښتنی اوپوښتنی به راوسپړی خو ماته په گران هیواد افغانستان کښی دهر تعلیمی کال په شروع کی ځما دیوه انجینر دوست داقیصه رایاده شی چی ویل یی:

په نوی ډیلی کښی دیوبل دوست سره یوځای دامریکا سفارت ته ولاړم، هغه دوست می سفارت ته ننوت چی ویزه واخلی اوزه دسفارت سخی ته دیوی ونی سیوری ته کیناستم دسرک پرمخ یووچ کلک ډنگر ځوان په برقی برمه سړک غوڅاوه خوداچی دیوه خواډیره گرمی وه اودبلی خوا برمه کارهم ډیر قوی سړی نه وو، نوژر، ژربه ستړی کیده او دونی سیوری ته به یی رامنډه کړه. لږه دمه به یی جوړه کړه اوبیا به یی په خپل کارورمنډه کړه داکارڅو واری تکرارشو ماددغه هندی ځوان څخه پوښتنه وکړه،

ملگریه! ته ددی برقی برمی فنی کارگر یی او که بل کوم مسلک دی هم زده ـړی دی؟ زه چی دی وینم خو ته جسماً ددغه کار لپاره جوړ نه یی هغه راته ځواب راکړ زه په ساینس کی هم فوق لسانس زده کړی لرم، ماورته وویل:

پداسی حال کی چی لوړی زده کړی دی کړی دی اوانگریزی دی هم خپله ژبه ده نو ولی بل کوم ځای ته دکار لپاره نه ځی، لکه عربی هیوادونو ته، کاناډا، استرالیا اویاکوم بل ځای ته هم به دی کار آسان وی او هم به دی گټه ډیره وی، هغه ځوان وخندل اوویی ویل: په دی خبره خوزه هم پوهیږم چی که بل کوم هیواد ته دکار لپاره ولاړ شم هم به می گټه ډیره وی اوهم به می سهولت ډیر وی خو دا هندوستان به څوک آبادوی؟

ماته دهند معارف داخبره رابښودلی ده چی داهیواد به دهند بچیان آبادوی. زه ددی ځوان دهیواد پالنی دی روحیی ته هک پک پاتی شوم اودځان سره می وویل:

په رښتیا چی دهند وستان معارف دهغه هیواد بچیانو ته ډیر ښه پیغام رسولی دی تر څو چی دیو هیواد خپل بچیان دخپل هیواد ابادی او پرمختگ ته ملا ونه تړی، هیڅوک پردی هیوادونه نه ودانوی دهربهرنی مرسته کوونکی په مرسته اوهلو ځلو کی ضرورڅه ناڅه غرض اوهدف نغښتی وی لکه چی عبدالرحمان بابا وائی:

هر سړی ترخپل مطلبه پوری یاردی
مادخدای لپاره یارلیدلی نه دی

دپورته ټکو دلیکنو څخه زمونږ هدف او موخه داده چی نن سبا دافغانستان په نوی تعلیمی کال کښی چی له اوږدی کورگډی جگړی څخه وروسته دسولی اورڼا په هیله پیل کیږی زمونږ شاگردانو ته دهرڅه دمخه بیړنی ضرورت دادی چی هغوی ته ور په گوته شی. (زمونږ گران لرغونی هیواد چی دنړی دتمدنونو په څلور لاری کی پروت دی غنی فرهنگ، ویاړلی تاریخ باتوربچیان لری چی افسانی اوکارنامی یی نړیوالو ته معلومی دی خوله بده مرغه ددرویشت کالو را پدی خوا په داسی جنجالونو اوستونزو اخته دی چی قربانی ئی ددغه هیواد بچیان ورکوی او گټی یی نور پورته کوی. جگړی له افغانانو هرڅه واخستل یوائی مرگ، ژوبله، کونډی یتیمان، مهاجرت، بی وطنی، بیکاری، احتیاج، ناروغی، بی تعلیمی او ځینی نوری بدمرغی یی افغانانو ته په میراث پریښودی.)

داټولی بدمرغی او دهغوی څخه را پیدا شوی ستونزی یوائی اویوائی دملی او سراسری سولی دتأمین، ورورولی اوملی وحدت په ټینگولو اودهیواد سره دبی کچه مینی په درلودلو له منځه تلای شی.

څو مره به ښه وی چی نوی تعلیمی کال په ملی روحیه د سولی دبشپړتیا پر اهمیت اودملی وحدت دتأمین پرضرورت پیل شی.

شاگردانو ته چی څومره کیدای شی خپل هیواد وروپیژندل شی اودهیواد دنومیالیو (مشاهیرو) سره اشناشی داسلام اوخپلواکی روحیه یی پیاوړی اودجگړی څخه کرکه وروښودله شی ځکه ترکومه ځایه چی ضرورت وو، نو انسانان خو څه کوی بلکه زمونږ دهیواد کانړو اوبوټو هم په جگړه کښی په میړانه برخه واخسته خو ځینو بیا داجگړی پداسی لاروبوتلی چی دهیواد سره له جفا پرته بل نوم پری ایښودی نه شو نو هیله ده چی په افغانستان کی نوی تعلیمی کال دسولی په فضا کښی پیل او پای ته ورسیږی ترڅو ددی هیواد بچیان په ډاډه زړه داسی زده کړی وکړی چی هم خپل هیواد ته دخدمت جوگه شی اوهم دنړی دتمدن دکاروان سره په یوه لاره روان شی.

بازهم مداخلات خارجی درکشور ما

درمورد عقد قرارداد های مهم وبزرگ خاصتاً پروژهٔ بزرگ وپرخرج امتداد گاز وانرجی طبیعی از ایران ازراه پاکستان به نیم قارهٔ هندوستان مذاکراتی در میان است واز سوی دیگر انتقال گاز وامتداد لوله ها وپایپ لاین های آن از برخی ازجمهوریت های نو تأسیس شمال افغانستان ازطریق کشور ما به پاکستان واز آنجا به مناطق دیگر دنیا درحال تکوین است که بدون شک آغاز وانجام این پروژه های پر مصرف اما مفید را می توان اصلاً به نفع، این سه کشور همسایه وثانیاً به فایدهٔ کشور های صادرکننده و استهلاک کننده وکشور های منطقه و ثالثاً به نفع سایر کشور های جهان تلقی کرد.

مسلم است که بهبود وتوسعه مناسبات وتعلقات متقابله وعام المنفعهٔ اقتصادی باعث انکشاف نیک تعلقات وارتباطات نیک ونسبتاً دوام دارو استوارتر سیاسی می شود، لذا امید واریم این تعلقات احتمالی اقتصادی از یکطرف فضای بهتر سیاسی اقتصادی بین دو همسایه ذی نفع وذی دخل ما یعنی ایران وپاکستان بوجود آورد واز طرف دیگر باعث مناسبات نیک سیاسی، اقتصادی بین افغانستان و پاکستان شود وازطرف سوم برمناسبات متقابله ایران وافغانستان از بسا جهان اثرات گوارائی ببخشد ودرنتیجه ومجموع باعث از بین بردن این همه سیاست های ناساز گار بین این سه کشور همسایه، مسلمان ودارای نسبتاً علایق دیرین تارمخی، ثقافتی، مذهبی وامثال آن گردد که نمی توان جز سیاست بین الذاتی دور ازانصاف ویاسیاست کج دار ومریض را روی آن نهاد.

این است مکنونات قلبی ما افغانها که ازین مداخلات منفی واز این همه جنگ وخونریزی که متاسفانه ریشه های اصلی آن درهمین دوکشور برادر وهمسایه ما موجوده و از همین دومنبع نزدیک، بیشتر آبیاری می شود ومارا به خاک و خون نشانده است وعلاوتاً مولود رقابت های علنی همین دوکشور هم کیش ومسلمان است به تنگ آمده ایم.

ازطرف دیگر بازهم براساس تجربه ومبنی و بر دروس تاریخی ایکه همه دردست دارند یکی از راه های عمده ونسبتاً قبول شده ومثبت بهبود بخشی روابط متقابلهٔ سیاسی بین جمیع ملل ونحل دنیا، خاصتاً همسایهان دربدیوار را همانا همکاری های سیاسی واقتصادی تشکیل میدهد وهمین طریق درست که می توان آنرا راه مرغوب ومسیر مطلوب نامید، راه ومسیر مشترک که ما را به آیندهٔ مطلوب ومرغوب رهنمون می گردد.

در پایان امیدواریم این فال نیک ویا رویا های اقتصادی که در بالا به آن ایما واشاره ای صورت گرفت درآیندهٔ قریب باحقایق وواقعیت های سیاسی هرچه بیشتر وفق کند وپهلو زند چه بصورت فاش ومبنی برواقعیت های موجوده می توان بدون دغدغهٔ خاطر عرض کرد که اوضاع سیاسی، اجتماعی، اداری وامنیتی افغانستان از یکسو واوضاع تعصباتی وتبعیضی که مستقیماً زادهٔ تعصبات عمیق به تمام معنی آنست ازسوی دیگر بادلایل محسوس ومشهود، درمقایسه ومقابله با حالات واوضاع متذکره نه تنها با دوهمسایهٔ بزرگ وموثر ما ایران وپاکستان بلکه با همسایگان دیگر وعزیز ما باوجود اندی کم ۳۰ سال مداخلات، اغتشاش وجنگهای خارجی وداخلی خاصتاً درساحهٔ « وحدت ملی » که نباید آنرا دست کم گرفت، اگر بهتر نباشد، بد تر هم وآسیب پذیر تر هم نیست ومی توان خاصتاً به اعتبار آیندهٔ قریب روی آن حساب کرد. چه شب درمیان وخدامهربان است واین زمستان ناملایم وناسازگار خواهد گذشت وسیاهی به ذغال باقی خواهد ماند.

زهر بادی که برخیزد کنون بوی بهار آید

درنخستین روز سال نو، آغاز می یابد وچهل روز دوام میکند. زیب وزینت این جشن ها، که به میله ی گلسرخ شهرت دارد، سوار کاری، زور آزمایی وصد ها تماشای دیگر یست که به گذشته های پربار سرزمین ماتعلق می گیرد وهر یک نماد های زنده وپا برجایی انداز درایت ومهارت ولیاقت وجسارت وچیز دانی وچیز فهمی مردم ما، در همه عرصه های زند گی. شاهد این ادعا تاریخ است. این قصه از میان بیشمار قصه ها بیان سوسیالوژی، انتروپولوژی وسایکلوژی باشند گان این سرزمین است دریک نمونهٔ که به بهانه بهار می آوریم: یادو خاطره «کشتی» یا «قوشتی» های بنیاد پهلوان در روز های میله ای گل سرخ مزار، درچارباغ زیارت سخی جان گرامی باد!

« قوشتی» بنیاد سال های سال زیب وزینت این میله ها بود وتماشای آن، آرزوی جوانان وسالخوردگان. هیچ پهلوانی را یارای آن نبود که پشت اورا به زمین بیآورد. پهلوان بنیاد درآخرین روز سال که تقویم هجری خورشیدی نوروز دیگر وسال نو دیگر را رقم می زد؛ از ورای دشت های الوانی وپر لاله ی دولت آباد وآقچه سوار بر کُمیتی پدیدار می شد ودرمیان شور دعا ها وهمهمه ی خیر زایرین ومهمانانی که از شهر های دورونزدیک به زیارت روضه ی مبارک حضرت علی کرم الله وجهه و شرکت درجشن های نوروزی (میله ی گلسرخ) به شهر مزارشریف آمده بودند درچارباغ سخی جان «کشتی» می گرفت ومردم برایش می خواندند و چنین دعا میکردند:

بنیاد رفت به میدان – میکنه شانه گردان
بنیاد جانه نه غلطان – پاسخی شاه مردان

واما نوروزی آمد و گلسرخی رسید واز پهلوان بنیاد خبری نه شد که نه شد.

می گویند دریک بهار دلاویز که بوی خوش سبزگندم های نورس، آمیخته با عطر گل بادام وشگوفه سیب، دشت ودس بلخ بامی را گوارا ومعطر ساخته بوددرمسیر راه آقچه، مزار با چوپانی بر می خورد بسیار جوان که تازه پشت لب سیاه کرده؛ پهلوان ازوی آب می خواهد؛ هنگام نوشیدن آب کلاه پوستی چوپان توجه وعلاقه ای بنیاد را جلب می کند کلاه را از او طور هدیه ویادگار طلب می کند چوپان که افسون تناوری، سینه ای فراخ وبازوان تنومند مردمسافر شده است ونمیداند ونمی شناسد که مسافر جز همان بنیاد نیست که قصه های پهلوانی اش را بار بار اززبان جوانان وبزرگان دهکده اش شنیده است وخود نیز درشور جوانی ورشد جسمی قراردارد از مرد مسافر می خواهد تابرای بدست آوردن کلاه باوی زور آزمایی کند. درین زورآزمایی که دشت های حریری ودامه های پرندی البرزکوه شاهد بودند. پشت بنیاد به زمین می آید. چوپان به آرامی بنیاد را از زمین بلند می کند کلاه رابر سراو گذاشته و می گوید: «وقتی به مزارشریف رسیدی بنیاد پهلوان را از من سلام بگویی!» بنیاد هیچ نمی گوید، میرود و میرود دردل دشت ها، تا از نظرها ناپدید می گردد.

هیچ کس نفهمید او کجا رفت. به دهکده وزاد گاهش که بر نگشته.

ا(تیمور)

جرگې ،ملي جرگې اولويې جرگې

غربي نړۍ مونږ او زمونږ قربانيو ته اصلاً کوم اهميت قايل نه شوه مونږ بې دروسانو په شمول دسيمې د هيوادونو دلوبو د ډگر په توگه بوازې پريښودلو او خپل اصلي هدف ته متوجه شول چې دوارسا دتړون د ماتيدو نه په استفادې سره دناټو دتړون ساحه په ټوله شرقي اروپا کې پراخه کړي؛ دشوروي امپراطورۍ په بقاياوکې د اقتصادي اهدافو دتحقق دپاره خپل نفوذ زيات کړي او دروسانو دسلطې دتوسعې مخه ونيسي. په نړيوال سياست او نورو مسايلو کې آزاد لاس ولري.

زمونږ گاونډيان اودسيمې ځينې نور هيوادونه؛ چې په حقيقت کې دوی هم په نړيوالو سياسي لوبو کې د لوبو د دانو حيثيت لري هر يو په خپل وار غوښتل چې دواقعيت بينۍ نه پرته دنورو په مقابل کې دافغانستان څخه دخپل نفوذ دساحې په توگه کار واخلي دوی غوښتل چې زمونږ دهيواد په ارتباط دنولسمې پيړۍ قدرتونو دلوبو لوبو نه په تقليد يوه نوې شانتې لوبه لوبه جوړه کړي دسيمې د وړو قدرتونو له خوا دا جوړه شوې لوبه لوبه هم ددوی او هم زمونږ په ضرر تمامه شوه لوبه لوبه ددوی دکنټرول څخه ووتله او په نتيجه کې بې افغانستان عملاً وړو اولويو قاچاقچيانو ، دبين المللي مافيا په گيون ما جرا غوښتونکو عناصرو اوحلقو ، دبين المللي استخباراتي شبکو ، دبين المللي تروريزم دتربيې مهم مرکز او په خاصه بيا هغه بين الملل تروريزم دنفوذ ساحه وگرځيده؛ چې په نيويارک او واشنگټن کې دسپتامبر ديولسمې د فاجعې دطرحې اوتطبيق په تورمتهم دی.

لکه چې اوس گورو ، مونږ نه بوازې دبشرې ټولنې سره د خپل جهادي ائتلاف څخه دمشروعو گټو اخيستلو څخه محروم شوي و ،بلکې دبين المللي تروريزم په مقابل کې دامريکې په ابتکار او مشرۍ دنړيوال نوي ائتلاف ترسيورۍ اونامه لاندې روسيه دشوروي دوارث په توگه په مونږ خپل پخواني او نوي ملگري مسلطوي اودخپل نظامي حضور په وسيله خپل سياسي نفوذ تثبيتول غواړي حال دا چې افغان ولس دجهاد د دورې دمؤ تلفينو اوملگرو له خوا (چې اوس ددې نوي ائتلاف مشران اومهم غړي هم دي) دبې وفايي له کبله په لومړۍ درجه دبين المللي تروريزم قرباني دی يعنې افغانان دخپل جهادي ائتلاف په پای کې محروم پاتې شول لس کاله دسياسي خلاو دخپلو پخوانيو ملگرو داغراضو له کبله وځپل شول او اوس بيا دپخوانيو ملگرو اوغليمانو له خوا دنوي ائتلاف په ذريعه ځپل کيږي کله چې دې ائتلاف دتروريزم په ضد زمونږ په هيواد کې خپل نظامي عمليات پيل کړل، دافغانستان خلک دتيرو اتو کالو را په دې خوا په داسې حالت کې ؤ ، چې نه پوهيدل دچاپلوي شي اودچا مخالف .بوي خوا ته بې دطالبانو بدمرغه نظام او بلې خوابې دطالبانو ضد نظام چې عمدتاً دطالبانو نه دمخه دورې دتالا نگرو، اويدنامو خلکو څخه جوړ ؤ.

دواړه خواوې نه بوازې داچې دخارجي حلقو له خوا تقويه کيدې، بلکې دومره دهغوی دهداياتو د تاثير لاندې وې چې دافغان ولس په گټو اوپت پسې نه گرځيدل اودواړه خواوې دخپلو غير افغاني ملگرو دگټو دتامين په لاره کې خپل هيواد وال وژل ددې کبله زمونږ دولس لويې برگنې په سياسي لحاظ بيخي فلج شوې وې.

په دغو شرايطو کې دطالبانو ضد جبهې ته ښه فرصت ورپه برخه شو ځکه چې طالبان دخپلو تيرو سلوکونو ترڅنگه ترآخره پورې نه بوازې دبن لادن اودهغې دالقاعدې شبکې دتخريب اوهيواد نه دهغوی دايستلو سره مخالفت کاوه، بلکې دنړيوال ائتلاف په وړاندې بې داسې دريځ غوره کړ چې په پای کې د هغوی په وړاندې جگړې ته حاضر شول طالبانو په خپل دې کار سره اوبيا بو دم دکابل دپريښودو په واسطه د وروستنی ځل دپاره په ارادي اويا غير ارادي توگه روسانو اودهغوی افغاني پلويانو ته خدمت وکړ. په نتيجه کې نه بوازې امريکې اودائتلاف نورو غړو ته په افغانستان کې دهغوی نظامي حضور لازم او ميسر شو ،بلکې دټولو نه مخکې دروسيې پلوي نظامي اوسياسي ډله په کابل کې ځای په ځای شوه، پرته ددې چې دافغانستان د خلکو دارادې دتمثيل مدعيانو له خوا ددوی په مقابل کې کوم منفي عکس العمل وښودل شي.

لکه چې معلوميږي، دوی غوښتل چې دطالبانو نه مخکې حالت اوس ددوی په گټه بيا را منځ ته شي او داخلي دخارجي قواو (مخصوصاً دروسانو) په مرسته دډيرې مودې دپاره په ټول افغانستان مسلط شي.

پرافغانستان باندې دبين المللي تروريزم پر ضد دمبارزې دپاره دنړيوال ائتلاف نظامي عمليات او بريد

دافغانستان دسولې اوثبات په اړوند دملگرو ملتونو پروگرام

دسپتامبر دفاجعې څخه وروسته دملگرو ملتونو دامنيت شورا دافغانستان په ارتباط څو فيصلې صادرې کړې دي، چې دهغې جملې څخه يوه دتروريزم په ضد دمبارزې دپاره نړيوال ائتلاف اوپه خاصه توگه امريکې ته داصلاحيت ورکړي، چې دبن لادن دمحکمې اودهغې دالقاعدې شبکې دمنځه وړلو په ارتباط په افغانستان کې نظامي عمليات وکړي.

همداراز په افغانستان کې دسولې اوثبات دتأمين په خاطر دملگرو ملتونو دسرمنشي دخاص استازي د وړانديز ضمني تائيد په لړ کې ښاغلي سرمنشي ته دا وظيفه ورپه غاړه کوي چې په افغانستان کې دبشر دحقوقو درعايت پر بنا اودافغانستان دخلکو دآزادې ارادې څخه ناشي پراخ بنسټه حکومت دجوړولو په وسيله سوله اوثبات تأمين او ددې هيواد دبيا ودانولو کار دې پيل شي ښايي چې دا موضوع په نظر کې ولرو چې د بوی خوا دافغانستان دخلکو دبشري حقوقو په خوندي ساتلو ټينگار کيږي اودبلې خوا نه خارجي ځواکونو ته په افغانستان کې دپلي کولو اودجنگي عملياتو آزادي ورکول کيږي.

په هرصورت دبن دجرگې په پای کې دافغانستان دمؤقتې ادارې جوړيدل اودهغې دافغان غړو ټاکل اود اضطراري لويې جرگې دترکيب اوتدبير دپاره يو ويشت کسيز مستقل کميسيون اوستري محکمې د جوړيدو تصويب هم وشو.

لکه چې معلومه ده دبن دجرگې غړي دملگرو ملتونو دسرمنشي اودهغه دخاص استازي له خوا دځلورو افغاني حلقو څخه تعيين شوي او دالمان دحکومت له خوا يې ميلمه پالنه کيدله دافغانان دافغانستان دولس داستازو په توگه نه ، بلکې دملگرو ملتونو دخبرو دگډون کوونکو حيثيت لري ددې درې واړو مؤسسو نظارت اولارښوونه دملگرو ملتونو دسرمنشي دخاص استازي په غاړه ده اوددې ټول پروگرام مسؤليت په هم دده اودملگرو ملتونو مؤسسې ته متوجه وي.

لکه چې په سر کې ورته اشاره وشوه ، دملگرو ملتونو په دې پروگرام کې داضطراري لويې جرگې او عادي لويې جرگې دابرېدېل اودهغوی تصويبونه محوري نقش لري نو ښايي چې اوس په دې موضوع څه رڼا واچول شي، مونږ په پيل کې يادونه وکړه چې دافغانستان په تاريخ کې د اضطراري لويې جرگې په نامه کومه اصطلاح نشته اودمنطق دلحاظه هم دا اصطلاح صحيح نه بريښي ځکه ،ی اضطرار يو حالت دی اونه کومه جرگه اوکومه مؤسسه.

همداراز داهم په گوته شوه چې زمونږ داوسني حالت سره سم دلويې جرگې د دايرولو امکان هم نشته.

مخصوصاً چې دبن دجرگې دفيصلې په اساس دنوي اساسي قانون تر جوړولو اونفاذ پورې د۱۳٤۳ کال اساسي قانون دځينو محدوديتونو سره نافذ اعلان شوی اوددې اساسي قانون دلوئې جرگې تکويني عناصر لکه ولسي جرگه، مشرانو جرگه اودولاياتو جرگه اصلاً موجود نه دي همدغه شان دافغانستان په اوسنيو شرايطو کې دآزادو ، عامو اوسري انتخاباتو ، دلارې دخلکو داستازو دټاکلو اودهغوی په وسيله دخلکو دارادې دانعکاس اوتمثيل دامکان نشتوالی يو بل تريخ واقعيت دی نو په دې اساس يوازې دعنعنوي ملي جرگې په دايرولو سره دانسبي امکان ترلاسه کيدای شي، چې دافغان ولس دراتلونکي نظام په هکله دخلکو اراده تحقق وموندي خو دلته هم ديوه لوی مشکل سره مخامخ کيږو ، ځکه چې دهيواد په تاريخ کې داسې کومه جرگه، ملي جرگه يا لويه جرگه نشته چې دغير افغاني مرجع له خوا جوړه اودايره شوې وي که څه هم ملگري ملتونه دبن دفيصلې په چوکاټ کې دبوې افغاني مرجع(مستقل کميسيون) پيش بيني کړې . چې ددې کميسيون له خوا دې بحث وړ جرگه دايره شي خودملگرو ملتونو له خوا دذکر شوی يوويشت کسيزې کميټې ټاکنه په داسې شکل شوې، چې کميټه په ملگرو ملتونو پورې مربوطيږي دموقتي ادارې په شمول افغاني حلقې په کې برخه نه لري ،ښايي چې دملگرو ملتونو ښاغلي سرمنشي ،دده خاص استازي اوپه دې اړوند ددوی نور ذيصلاح کسان دې دې نزاکت ته متوجه وي اوپه ډير درايت ، تدبير اوامانت دارۍ سره دې خپله داوظيفه ترسره کړي په دې لاره کې به دافغاني حلقو ملي وظيفه اوددوی سره همکاري داوي، چې په علني توگه اودافغان ولس دنظر لاندې، دملگرو ملتونو مربوطو مراجعو ته خپل مشورتي نظر ترځرگند کړي.

له دې کبله غواړم چې ددوی توجه لاندې مطالبو ته جلب کړم:

١ - دتيرو درويشت کلنو تجربو پر اساس دافغان ولس دلويو پرگنو احساس دادی: بشري ټولنه ،او دهغه په استازيتوب ملگري ملتونه او په خاصه توگه ددې مؤسسې دامنيت دشورا استر غړي دافغانستان په مقابل کې دجها د ددورې په ارتباط دهغه موجود ائتلاف له بابته چې پرته دکوم شکلي قرارداد څخه عملاً دافغان ولس اوازادی نړی ترمنځ دآزادی څخه دمتعرضو ځواکونو په مقابل کې ددفاع په اړوند موجود شوی ؤ، پور وړي دي.

ځکه چې افغان ولس په دې تعهد کې خپله ونډه دمليونونو شهيدانو، معلولينو اوبيجاړوطن په بيه ادا کړې افغانانو سرې لښکرې دهيواد نه وشړلې پرته له دې چې دخپل برې نه کومه گټه ترلاسه کړي نو په دې وجه دملگرو ملتونو څخه داتوقع کيږي چې ددې پور په ارتباط خپله وظيفه ترسره کړي، او نه بوازې د بشري عاطفې اويا عادې اداری دندې پر بنا.

٢ - ملگري ملتو... ښايي چې په دې اړوند ددې څو پوښتنو دځواب په لټه کې شي ايا تر کومه حده پورې خپله افغانان دافغان ولس داوسني لوی مصيبت عامل دي او څومره هم غير افغاني حلقي او ځواکونه؟

آيا ملگري ملتونه ، دهغې غړي اوپه تيره بيا دنړۍ ستر قدرتونه ددې توان او اراده لري ، چې په افغانستان کې دغير افغاني حلقو او ځواکونو تخريبي مداخلې اودهغوی دعمالو دمنفي فعاليتونو مخه ونيسي؟ که داسې نه وي، نو په افغانستان کې به دسولې اوثبات له پاره ددوی هڅې اوکوښښ ،حالت له اوس نه نور هم خراب کړي ددې پوښتنې مطرح کيدل په څو دليلونو ضروري بريښي.

لومړۍ دملگرو ملتونو په گډون ټولو باخبرو حلقو ته داپه ډاگه ده، چې تراوسه پورې ځيني هيوادونه او ځينې نورې حلقې داخپل مسلم حق گڼي چې زمونږ په داخلي چارو کې مداخله وکړي که څه هم دوی خپل دا کار دنورو دواقعي اويا احتمالي مداخلو دمخ نيوی په نيت توجيه کوي.

بله داچې دسپتامبر دفاجعې په ارتباط دافغانستان دکشالو دحل په لار کې دامنيت دشورا جدي تصميمونه اودهغې په اړوند دملگرو ملتونو دسرمنشي اودهغه دخاصو استازو دنويو صلاحيتونو او فعاليدو سره جوښت دهيوادونو له خوا په صراحت سره دا اعلان وشو چې دوی دافغانستان په ځينو برخو کې خپل نفوذ ټينگول غواړي، پرته ددې چې دنورو سترو نړيوالو ځواکونو اويا دملگرو ملتونو دمربوطو ارگانونو له خوا د ددې په وړاندې کوم محسوس عکس العمل وښودل شي.

نوله دې کبله ډيرو افغاني حلقو سره دا اندېښنه پيدا شوې چې گواکې ملگرو ملتونو خپل پروگرام پردې اصل جوړ کړی چې په افغانستان کې دنورو مداخلې ديوه واقعيت په توگه ومني اودهغو درعايت سره دحل يو لار پيدا کړي زما په عقيده دامطلب دښاغلي کوفي عنان دتير کال داگست دمياشتې دهغه راپور دمتن څخه ځرگنديږي چې دځينو وړانديزونو سره يو ځای يې دامنيت شورۍ ته وړاندې کړی دهمدغه راپور او وړانديزونو پر اساس ده ته وظيفه ورکړل شوه.

دکوفي عنان دوړانديزونو نه دا انتباه کيږي چې افغانستان ته ديوې بين المللي معاملې دموضوع په توگه کتل کيږي، چې په هغې کې د ٦ جمع ٢ هيوادونو په گډون دټولو ذيدخلو هيوادونو داړيکو ترمنځ دهماهنگۍ دايجاد دلارې په راتلونکې کې په افغانستان کې ديوه ملت اودهغه دسيستم دجوړولو دپاره زمينه مساعده شي حال دا چې بايد لومړۍ دافغانستان ملي حقوق اوعلايق تشخيص اوتعريف شي چې د نورو مشروعو حقوقو ترمنځ دهم آهنگۍ دايجاد دلارې نه په سيمه او زمونږ په هيواد کې دسولې اوثبات دپاره زمينه مساعده شي.

ترکومه حده چې تراوسه مونږ ته معلومه شوې، دملگرو ملتونو دپروگرام په دې پړاو کې داسې علايم نه ليدل کيږي چې دهغې نه داپه ډاگه شي چې دافغانستان مشروع ملي گټې تعريف اودهغه دتحقق دپاره کوم لازم تجويز شوې وي حتی داسې علامې ليدل کيږي چې ذيدخلو هيوادونو ته عملاً دا اطمينان ورکړي شوی چې دهغوی علايق اوگټې به خوندي ساتل کيږي.

دمثال په توگه دبن په جرگه کې را بلل شوې حلقې تر يوې اندازې دځينو غير افغاني ذيدخلو خواوو دعلايقو درعايت پر بنا صورت موندلی ؤ او په نتيجه کې دموقتي ادارې او حتی دمستقل کميسيون ترکيبي جوړښت دهمدغې پاليسۍ څخه متاثر شوی دی څنگه چې دوی دخپل ترکيب دخصوصيت له لحاظه به په راتلونکې کې ديو پراخ بنسټه حکومت دجوړيدلو دپاره نه يوازې گټور نه وي، بلکې ضرربه هم ورورسوي. دپورتنيو مطالبو په نظر کې نيولو سره ښا- يي ځينې مشوري هم ورکړی شي.

دملگرو ملتونو پروگرام اودهغه له حضور نه دافغان ولس نظر په لومړۍ درجه دافغانانو دهغه خپگان او مايوسۍ نه پيدا شوی، چې دوی يې دافغا ني فعالي حلقو او دهغوی غير افغاني ملگرو اوولي نعمتانو په وړاندې لري نو هيله ده چې ملگري ملتو نه به په خپل پروگرام کې ددې خوشبينۍ نه په مطلوب شکل گټه واخلي ترڅو يې افغانانو ته هم گټه وروروسيږي.

ددې دپاره به دا ضروري وي چې دذکر شويو فعالو افغاني حلقو اودهغو دغير افغاني ملگرو دسلوک په خلاف دملگرو ملتو نو پروگرام اوکار دټولو دروازو ترشا دپټو مجلسونو په سطح ترسره نه شي دغه پروگرام بايد په دې منحصر نه شي چې يوې خاصې افغاني حلقې نه يې گټه ورسيږي که څه هم داسې يوه تگ لاره به ځينې مشکلات هم ولري خو په خبرو کې دافغان ټول ولس داخلول زمونږ د مشکلاتو دحل په لاره کې دذات البيني اعتماد لازمه فضا ايجاد ولې شي.

دسپتامبر دفاجعې سره چې تر ډيره حده پورې داسلامي جريانونو ادمسلمانانو په مقابل کې تر يوه حده پورې منفي دريځونه تقويه شوي ، ښايي چې دا واقعيت دنظره ونه لويږي چې افغانستان يو اسلامي هيواد دی اوديوه مسلمان هيوادا په توگه داسلام اومسلمانانو سره عميقې کلتوري اوانساني اړيکې لري او ددوی دټولنيز نظام بنسټ داسلام پر اصولو ولاړ او دهغې نه ناشي دی.

لکه څنگه چې د داودخان دجمهوريت داساسي قانون په شمول دافغانستان دټولو اساسي قوانينو څخه پوره معلوميږي دافغانستان ولس داسلام اودحقوقي نظام بيلتون نشي قبلولی خو لکه چې د ١٣٤٣ کال اساسي قانون کې ښودل شوي ، دافغان ولس توجيه داسلام په داسې پراخ نظر او واقعيت بينۍ باندې ولاړه ده، چې دهغې په چوکاټ کې دغربي ديموکراسي اودهغې ډير ارزښتونه تر ډيره حده پورې داسلامي اصولو سره توافق پيدا کولای شي خو زمونږ ټولنيز نظام د غربي سياسي نظام دکاپې کولو دلارې تحقق نه شي موندلای دذکر شوی اساسي قانون نه را په ديخوا په افغانستان کې دډيرو غير افغاني تجربو څخه پيروي وشوه په دغو تجربو کې زمونږ دهيوادوالو ډيرې وينې اواوښکې توئې شوي ، خو دا ټولې تجربې ناکامې شوې .مثلاً د١٣٤٣ کال په اساسي قانون کې داسلام اساسات او مشروطه پاچا پورې تړلي ارزښتونه دنه بدليدونکو ارزښتونو په توگه معرفي شوي لکه چې مشروطه شاهي د داودخان د کودتا سره عملاً دمنځه لاړه دپخوانۍ پاچا اودهغه د کورنۍ په گډون هيڅوک دهغې څخه ددفاع دپاره کومې

(ص ۷)

آیا اداره مؤقت باتشکیلات عریض وطویلش مسوولیتی را احساس می کند؟

منافع خـود ارزیابی نموده بودند مـشکلات عظیـمی را فـرا راه بینواترین انسانهأ ی روی زمین وقربانیان هوا وهوس های این و آن قرارداده است.

خبر نگارما از تخته بیگ یکی از مراکز ع ـدت مهاجرین افغان بکشور شان واقع در شهر پشاور پاکستان گزارش میدهد: اینجا لشکر بیچاره گان به شمار هزاران هر روز در تلاش بازگشت به وطنی که هنوز ازویرانه هایش دود وآتش بلند است، هنوز ظلم وحق تلفی ها در آن بیداد می کند، هنوز حاصل دست رنج انسانها به زور تفنگ ربوده می شود ، هنوز حصول لقمه ای نان را باید ازدر مشقت وتگدی انتظار داشت، هنوز از قانون و تضمین های قانونی درآن خبری نیست، هنوز اداره وحاکمیتی که کنترول ونفوذ سراسری بر قلمرو کشور داشته باشد وجود ندارد وهنوز وباوجود ادعای وقف کمک های بشر دوستانه وعمرانی به افغانستان هیچ مرجع وکشوری به قول وقرارش عمل نکرده، تقلا می کنند، این گروه عظیم انسانی حتی مصارف بازگشت به وطن شان را که اکنون از قرارفی عراده موتر لاری به سیزده هزار کلدار رسیده است، در بساط ندارد ورنه شاید که هیچ افغانی حاضر نباشد این خفت و ذلت راتحمل کند.

اینجا از جمع صد ها عراده واسط نقلیه شامل لاری ها ، بس ها ، داتنسن ها وسوزکی ها که با گذشت هر ساعت به تعداد آنها افزود می گردد ، روزانه سه صد عراده اجازه حرکت می یابد این اجازه ، که بـه ـ ساد گی میسر نیست ، عودت کننده مظلوم مجبور است دوالی سه شب را با آل و عیالش باتکه پاره های که بنام وعنوان فرش وبستره وبساط کلبه اش معرفی می شود ، با چارپا یی های شکسته وریخته ، با چاینک وپیاله دودزه ده وشکسته در بیا بانی که نه آب وابدانی ونه بانگ ... ! در آن پیدا ست بخاطری به روز برساند تا مهاجرش بخوانند وپارچه کاغذ های راکف دستش نهند که وسیله ای باشدش برای باز گشت« آبرومندانه ! ؟ » ، باج گیری ها حتی اینجا هم گیریبان مهاجر افغان را رها نکرده است گویی زمین وزمان چشم ودهان بازکرده واز این قوم به غارت برده شده « حق ! » می ستاند ، گواه سیری ناپذیر ، گورستان جوار این دشت است که هر روز تنی چند از مسافران گرسنه وتشنه را درکام خویش فرو می برد.

آنچه این سیل آد میان را وادار به بازگشت ساخته است ، امید است وباور به آینده ، این مردمان جرگه بزرگ افغانها (لویه جرگه) راکه تدویر آن توسط سازمان ملل متحد تضمین شده به باور نشسته اند اینها مصمم اند که دیگر به کسی اجازه نخواهند داد با سر نوشت شان بازی کند . آیا می شود واقعاً به این امید واری واین باور اعتماد کرد ودلخوش بود ؟

دراین جمع با تنی چند صحبت های کو تاهی داشتم:

گل محمد مسکونه اصلی ولسوالی پغمان:

برادرشش سال را با تحمل انواع مشکلات در راولپندی سپری کردم، گاه مرد کاری می کردم، گاه سبزی فروشی ، سه روز قبل از پندی به اینجا رسیده ایم وتاحال واسطه نقلیه یی که باید مارا حمل کند اجازه ، حرکت نیافته است . با گذشت هر روز پنجصد کلدار به کرایه راه افزود می گردد ، این سه روز شاید سخت ترین روز های زنده گیمان بوده است ، طفل سه ماهه ام اینجا در این بیابان بی آب ونان از شدت گرما وکمبود آب جان به جان آفرین تسلیم کرد ، اورابه خاک سپرده وبا چشمان گریان سوی وطن روانیم ، خداوند این فدیه مارا به رحمتش قبول کند ودیگر ما را احتیاج ملک دیگران نسازد .

مراد مسکونه اصلی قره باغ:

شب دوم است که اینجا انتظار حرکت بسوی «جنت » وطنمان را می کشیم. اینجا مشکل عمده ما عودت کننده گان به وطن را کمبود آب ومحل مناسبی برای رفع ضرورت بخصوص برای سیاسر ها (زنان) تشکیل میدهد.

اینجا هم دل کس به کسی نمی سوزد ، رحم ومروت درهیچ دلی سراغ نمی شود ، منظورم مسوولین امور عودت مهاجرین افغان است همین امروز فقط چند قیقه قبل از آمدن شما یک سیاسر ویک طفل دعوت مرگ رالبیک گفتند، هنوز جنازه های شان در کماندری موجود است ، می توانید آنها را ببینید ، مسوولین ساعت سه بعداز ظهر به کار شان خاتمه میدهند واین جمعیت بزرگ مجبور اند یک شب دیگر راهم اینجا سپری کنند. . . .

عطا الله مسکونه کابل وکارگر فابریکه جنگلک:

سه شب را اینجا با کودکانم درمیان موتر لاری ایکه چار فامیل دیگر هم درآن « سکونت ! » دارند گزرانیده ایم پنج سال قبل مجبور به ترک وطن شده بودیم وحال که باسقوط حاکمیت بیگانگان ، یکبار دیگر جرقه امید تعیین سرنوشت ما افغانها ، بدست خود مان دل‌ها را بشور آورده است ، می خواهم درصف اولین دسته خدمتگذاران به میهنم درپشت ماشین تولیدی جا داشته باسم ، انشا الله که با تدویر لویه جرگه حق به حقدار رسیده ونقطه پا یانی به مصایب ما افغانها گذاشته خواهد شد.

نوربی بی باشنده مزارشریف ولایت بلخ:

وقتی انقلاب شروع شد ، وقتی روس ها آمدند مهاجرین شدیم ، نمی دانم چقدر روز ها گذشته ، چند سال سپری شده ، درهمه این مدت یک آرزو داشتم وآن بازگشت به وطن بود . چادر بیوه گی را در اینجا بسر کردم واکنون با نواسه هایم برمی گردم ، دوشب است که انتظار می کشیم نوبت مانرسیده ، خط دخترم از مزار شریف آمده نوشته کرده که آنجا آرامی است بیا ئید . برادرانش تصمیم گرفتند که بروند وحال خوشحال هستم که به آرزوی دلم می رسم به وطن بر می گردم.

دریکی از خیمه های UNHCR بامحترمه داکتر نعیمه صحبت کوتاهی داشتم می کوید خدمات ما برای مادران باردار وکود کان وقف می شود همین امروز از ساعت ۹ صبح تاحال (ساعت چار عصر) دوصد و چار مریض را معاینه وتوصیه لازم نموده ایم ، اکثریت مریضان ما را دارنده گان فشار بلند ، مصابین به اسهالات ، امراض گوش وگلو وهمچنان زنان حامله تشکیل داده است ، ما از سوی مؤسسه I.M.C درخدمت عودت کننده گان به وطن قرارداریم وادویه وسامان آلات مورد ضرورت برای زنان باردار (حامله) نیز از طریق این مؤ سسه توزیع می شود.

شب گذشته را عده یی ازین راهیان وطن بابحث روی حیثیت کودکی که دریکی از لاری ها چشم به دنیا گشوده بود به صبح رسانیده بودند ، جمعی می گفتند مهاجراست وعده یی هم د وپارا دریک موزه کرده اصرار می داشتند که مقیم است وبالاخره مادر کودک حرف آخر وفیصله کن را گفته بود که کودکش نه مهاجر است ونه مقیم ، اومسافری است که سطح پناگاهش زمین وسقف آن آسمان است. پدر این «مسافر » برای اونام ظاهر شاه را گزیده است ولی مادر کلانش می خواهد اورا حامد بنامند. آنها تولد فرزند شانرا فال نیک گرفته اند وامید وار ند که با بر گشت شاه سابق به کشور ، وطن گل وگلزار خواهد شد.

وقتیکه به قطار طویل وسایط نقلیه خیره شدم برای لحظه یی فکر کردم : شاید حقیقاً این پا یان رنج های بیکران ملت مهاجر افغانست درخیالم گذشت دیدم: آنجا از پس از آن کوه ها آنطرف زنجنیر تورخم ، قوای سرحدی درحالی « تیارسی » و« وران گور » به عودت کننده گان سلامی گرفته است ، مسوولین اداری ، امنیتی ونظامی ولایت بخاطر استقبال از هموطنان مهاجر شان حضور بهم رسانیده اند ، شاگردان مکاتب بانثار دسته های گل ورود مهاجرین را خیر مقدم می گویند ، تانک های آب سرد درمسیر راه تورخم- جلال آباد انتظارپذیرایی آنها را می کشد ، در شهر جلال آباد درمهمان خانه های صلح و دفاتر وزارت امور مهاجرین وعودت کننده گان دیگ ها روی دیگدان ها می جوشد تا از مهمانان شهر وولایت ننگرهار به رسم افغانها مهمان نوازی کند ، اتاق ها بابستره های پاک وتمیز درخدمت آنان قرار داده شده وسایط نقلیه دولتی آماده انتقال آنها به مسکن های اصلی و خانه و کاشانه ها شان اند ، مسوولین دولتی با اهدای تحایف گردوغبار راه ورنج سفر را از سر وروی عودت کننده گان می زدایند و. . . باخودم گفتم اینکه کار مشکلی نیست تنها با مصرف ده فیصد عواید گمرکی ، شاروالی وسایر ادارات مربوط ولایت ننگرهار می توان این سرخروی دارین را حاصل کرد ، دسترخوان جناب والی ننگرهار که قصه هادارد ، جوانمردی قوماندانان نظامی وامنیتی ، این ولایت که سر زبانها ـت وعلاوه بر همه که آنجا سازمان ملل در هویت نماینده گان بشر دوستش حضور دارند وبازبخیالم گذشت آنجا ، آنجا درکابل رئیس اداره مؤقت از کار کرد های وزارت های امور مهاجرین و عودت کننده گان ، داخله ترانسپورت ، صنایع خفیفه ، دفاع ، شهر سازی ومسکن وروسای زون های سرحدی در رابط با عرضه خدمات به عودت کننده ها گزارش می طلبد. صحبت شخصی با همکار فو تو راپور تر مان رشته خیالاتم را گسیخت.

این شخص امتیازخان نام داشته و دریور یکی از لاری ها است می گوید: این بیچاره ها که بخاطر اخذ فورمه های پول وکمک به اینجا می آیند چی می دانند که در آنجا چه خبر است ، آنجا درجلال آباد نیمی از اینها مسترد می شوند ، آنجا بازهم« چک » وکنترول است اگر تعداد اطفال یک فامیل از چار نفر کمترباشد فامیل پوره حساب نمی شود ، اگر اموال وکوچ وبار شان کم باشد ، تقلب کار دانسته می شوند ، اگر کودکان شان نام های خانگی پدر ومادر شانرا گفتند در جمع آنها قبول نمی شوند وبه این ترتیب از پول وکمک ها محروم ساخته می شوند ، کرایه راه هم بالای شان (تاوان) است باور به خداکنید ، دوبار این چنین واقعه بالای آنها بیکه من ایشانرا انتقال میدادم رخ داد درهردوبار من تنها مصرف تیل موتر راکه آنها بافروش آخرین داشته هایشان درشهر جلال آباد آماده ساختند اخذ کردم وبس. باور کنید نه تنها کسی ازاین بیچاره گان دلجویی نمی کند وکمکی برای شان نمی نماید بلکه درطول راه ازرسانیدن آنچه آزارواذیت که هم از دست شان می آید دریغ نمی ورزند . وقتی می بینی که کود کان معصوم اینها ، نان خشک را با اب می خورند ، وقتی می بینی که ساعت ها زیر شعاع سوزنده آفتاب بحصره چک » وتلاشی گرسنه وتشنه انتظار می کشند ، دلت می خواهد فریاد بزنی

وگریه کنی که کجاست مسلمانی ، کجاست نوع دوستی وانسان دوستی ، برادر هر کس درغم جیب های خودش است وهرکدام درفکر پرکردن آنها هیچ کسی دربرابر کسی احساس مسوولیت نمی کنند ، فقط خوش هستند که زمام امور را بدست دارند وآقا وبادار شده اند....... وقتی می خواستیم تخته بیگ را ترک گویم پیر مردی با داد وفریاد متوقفمان ساخت.

او خودش راحق محمد مسکونه آقچه معرفی می دارد ، می گوید: سیزده هزار و پنجصد کلدار کرایه موتر الی کابل را فیصله کرده بودیم ، حال سه روز است که انتظار می کشیم تابرای ما اجازه رفتن به وطن را بدهند ، نوبت مانمی رسد و سیله وواسطه نداریم، - دریور از قرار فی روز انتظار ، هفتصد کلدار دیگر تقاضا دارد ، با ده تن از اعضای فامیلم از کمال پور اتک حرکت کرده ایم ، هژده سال قبل مهاجر شده بودیم با خراب شدن کاروبار قالین همه اندوخته هایم را مصرف کرده ایم حالا پول برای ادامه زنده گی درآینجا نداریم بنا چار به وطن برمی گردیم شاید بتوانیم آنجا با دهقانی زنده گی را از سر گیریم ، لطفاً همرایم کمک کنید ، واسطه ام شوید ! تا ما را نوبت بدهند.

پرسیدم ، پدر جان اینجا نماینده حکومت افغانستان ، نماینده سفارت یاقونسلگری افغانستان یا نماینده کمیسون امور عودت کننده گان یا اقلاً نماینده کمیسون های متعدد حقوق بشر افغانی که نامها وعنوان های شان صفحات روز نامه ها را انباشته و هر کدام مدعی خدمت به هموطنان شان اند هیچ کدام حضور ندارند؟

باگریه گفت کاش کسی می بود که فریاد ما را می شنید ، کاش کسی احساس می کرد که معنی مسؤولیت ومقام خدمت گزاری است نه...

گزارش از ظهور «افغان»

نژاد خالص وزبان خالص همان افسانه عنقاست

ها مکرراً برپا رس وهند تجاوز کردند ودر اواسط قرن ششم دراثر حملهٔ ترکان از میان رفتند وبعد ها به طور مردم جداگانه وجود نداشته اند و شاید درمرد مان پیرامون خویش جذب شده باشند از زبان آنان چیزی نمی دانیم».

(بریتانیکاج ۵ ص ۸۵۹)

واما ریچارد فرای درمورد شان چنین می گوید:«درحال حاضر ناممکن است بدانیم که هفتلایت ها مردمان هون بوده اند یا مردمان محلیی بدخشان ولی کافیست بگوییم در مرحله هونیک تاریخ آسیای میانه پدیدار شده اند واز زبان موجود ایرانی که با خط یونانی نوشته می شد استفاده می کرده اند. ما با اطمینان کامل می توانیم بگوییم که عناصر هونیک درمیان هفتلایت ها موجود بوده است ولی مانند اسلاف کوشانیی خود کلتور ایرانی داشته‌اند، به اساس منابع چینی کلمه هفتلایت از نام شخصیی رئیس قبیله که هبتل یا هفتال است ماخوذ می باشد......»

«هرگاه ما از مردمان« آلتاییک » یا ترکی صحبت می کنیم این دواصطلاح دقت علمیی لازم را ندارد زیراکه، دراین جاها مردمان سخت به‌هم آمیخته اند واز کلتور های مختلف اثر برداشته اند واز هیچگونه وحدت برخودار نبوده اند... اصطلاح « مردم وکلتور چینایی » یا «مردم وکلتور ایرانی » اگر منحصراً مرزهای جغرافیایی امروز را درنظر بگیریم می تواند سخت گمراه کننده باشد. این دو کلمه را باید به عنوان اصطلاحات عمومی در نظر گرفت. »

(ریچارد فرای همان کتاب صفحات ۳۸ و ۳۹)

خلاصهٔ کلام اینکه درپر تو معلومات کنونی ما از نژادوزبان این مردم چیزی نمیدانیم بنابراین، همانقدر که جناب دوکتور را عی برلاس حق دارد ازطریق تحلیل های ایتمالوژیک ترک بودن شان را ثابت نماید استاد حبیبی نیز می تواند برای شان شجرهٔ آریایی درست کند ولی حقیقت این است که تا وقتی مدرک مستند دردست نباشد هر دو تیر درتاریکی می زنند واما ،برای ثبوت ادعای ریچارد فرای چه دلیلی بالا تر از اینکه سلطان محمود معروف نژاداً از جانب پدر ترک است ولی مادر اوزابلی است و محمود زابلی درکلتور مسلط محل زیست خود چنان به تحلیل رفته است که در درباراوهیچگونه التفاتی رانسبت به‌زبان آبا واجدادش یعنی ترکی مشاهده نمی کنیم ودرواقع نخستین آثر ادبیی نگارش یافته به ترکی بعد از اسلام را در روزگار قراختاییان می یابیم یعنی کتود بلیک (راه ورسم پاد شاهی) که درسال ۱۰۶۹ میلادی درکاشغر نگاشته شد اما ، در دربار محمود شاعر پروری که می گویند چهار صد گوینده وجود داشت یکی هم به ترکی شعر نمیگوید.

جناب شهرانی صاحب کلمهٔ ابدال رادرخواجه ابدال بدخشان یاحسن ابدال پاکستان نیز به لفظ هفتال وهپتل وبالنتیجه بازبان ترکی پیوند زده اند اما متأسفانه پندار شان باواقعیت سازگاری ندارد زیرا که،ابدال جمع بدل وکلمه عربی است واصطلاح صوفیا نه میباشد .صوفیان معتقد بوده اند که‌بعداز مرتبه غوث مرتبهٔ ابدال است که عده آنان هفت یا هفتاد نفر است ومراقبت امور جهان به عهده اینان است واین خود تفسیری دیگراست مبنی براینکه انسان خلیفهٔ خدا«ج» برزمین می باشد.

جناب شهرانی صاحب کلمهٔ (خان) رابه طورقطع وبی بروبرگشت ترکی می خوانند که این قاطعیت شان از شیوهٔ احتیاط ودقت علمی دورمی نماید، چنانکه من خودنیز هیچ دستاویزی ندارم که پشتوبودن این کلمه را ثابت نمایم ز؛ اکه خان وخان‌بازی ازهمانروز گار قدیم جز،فرهنگ قبیلوی پشتون ها وترکان مغلی هردوبوده است و می توان پنداشت که کلمهٔ خان‌از یکی از این دوزبان وارد دری وبعدا ترکی یاپشتوگردیده است؛ گرچه درهردو مورد دستاویزی قابل اعتماد وجود ندارد اما ، دربارهٔ پشتو بودن کلمهٔ خان یک سند کوچک تاریخی یافته می شود که قطعی نیست ولی راه به‌جایی می برد ،بدین معنی که ما کابل شاهان هندی وکابل شاهان ترک را از یکدیگر باید تفکیک کنیم. بازهم ریچارد فرای می گوید:

«چنین معلوم می شود که یکی از شاهزادگان ترکی به نام برهاتگین بعد از فتح کابل پایتخت خود را ازکاپیسا به کابل انتقال داد ولقب باستانیی حکمرانان کابل یعنی خن جلا یاخم جلاراکه منابع عربی مانند یعقوبی ضبط کرده اند انتخاب نمود. »(همان کتاب ص ۱۲۰)

بدین ترتیب از آنچه ریچاردفرای می گوید چنین درمی یابیم که لقب خن جلا مدتها قبل درمحل وجود داشته است وترکان آن را اقتباس کرده اند، بنا براین، کلمهٔ خان به صورت قطع ترکی نیست واحتمال تعلق داشتن آن رابه پشتوباچنین قاطعیت نمی توان رد کرد واصولا قاطعیت دراین گونه موارد خصلتی عالمانه نیست . و درمورد لاویک یالویک نیز حال برهمین منوال است، زیراکه لویک به کابل شاهان هندی تعلق دارد ونه‌به کابلشاهان ترکی، بازهم به ریچارد فرای توجه می نماییم:

« بدین ترتیب درپا یان زندگانیی یعقوب لیث کابل وبخش بزرگی از مناطق کوهستانی افغانستان درزیرسلطهٔ هندوان آمد وهنگامیکه الپتگین حکمران قبلیی دورهٔ سامانیان خراسان درسال ۹۶۲ میلادی وارد غزنین شد فرماندار هندوی این شهر راکه احتمالا لاویک نامیده می شد برکنار کرد. »

پس همان طورکه مرحوم حبیبی استنباط کرده اند کلمهٔ لویک یا لاویک به یکی از زبان‌های اندو اروپایی تعلق دارد ونه چنانکه جناب راعی برلاس می فرمایند به‌زبان ترکی زیراکه، کابل شاهان هندی خودرا لالیه شاهی می نامیدند وریشهٔ این کلمه هم به‌پشتوباز میگردد ومن بازهم به همین دلیل که (توره) ، (تورزن) ، (توره باس) و(توره باز) سخت درفرهنگ پشتون ها عجین است احتمال نمی دهم که این کلمه ترکی باشد، چنانکه امروزهم درمیان آنان تداول ندارد وترک ها برای شمشیر ازکلمهٔ کلچ که همان قلچ وقلیچ قدیمی است استفاده می کنند وتوره(Turra) که شکل ترکی شده کلمهٔ طغرای عربیست در ترکی به معنای مهر سلطنتی مورد استعمال است.

دربارهٔ غلزی من قبلاً حرف خود را گفته ام وترک بود پشتون ها از قماش حدس های یهودی بودن وارمنی بودن شان است که هیچ راهی به‌واقعیت ندارد وتنها ازراه ایتمالوژی وتقارن تصادفی یاغیر تصادفیی کلمه ها می توان« ثابتش » کرد واما حالاکه بازار حدس وگمان دراین‌باره گرم است هرگاه کلمهٔ غلزی به کوه وکوهزاد شاهنامه ولفظ(کک) که‌به احتمال غالب همان(ککوی) امروز است که دربارهٔ مردم قندهار به‌کارش می گیرند رابطه ای نداشته باشد یک مسألهٔ دیگر نیز است: درتاریخ سیستان کلمه ای مشابه غلجی به‌نظر م آمده است به شکل علجی که به احتمال غالب شکل عربی شدهٔ غلجی است یعنی هنگامی که کابل شاه رتبیل به‌دست لشکریان اسلام شکست می خورد واسیر می شود وعامل اسارت او نیز سپاهیی دلیر به نام مهلب است ومهلب خود اظهار وجود نمی کند ودیگران می خواهند عمل اورابه خود نسبت دهند وامیر لشکر اسلام عبدالرحمان بن سمره دلیل این کار را از او می پرسد او می گوید:« اعز الله الامیر به‌حدیث علجی مفاخر تی نیاید ».

(تاریخ سیستان ص ۸۸)

ملک الشعراء بهار درحاشیه می نویسد:« علج به‌کسر اول اشتروگوره خر فربه راگویند.... ومردم کافر عجمی رامی گفته اند »اگر احتمالاً غلجی در لهجهٔ عرب به علجی بدل شده باشد دیگر در پشتون بودن این علجی ها یا غلجی ها شکی نمی ماند، زیراکه، در آن روزگار هم کافران عجمی بوده اند وهم صاحبان اشتران قوی ولی این فقط احتمال است ودراین گونه موارد جز به احتمال نمی توان سخن گفت.

واما اگر این کلمه ها وصدها کلمه دیگر، ترکی هم باشد این دلیل یکی بودن ترک وپشتون نمی شود چنانکه وجود صد ها کلمهٔ دری وهزارها کلمهٔ عربی درزبان ترکی هیچ ترکی را عرب ، ایرانی ، یا افغان نمی سازد. ما اگر وحدت ملی می خواهیم راهش به‌هم آمیزیی هویت هانیست. واقعیت های امروز جامعهٔ ما همین است که پشتون، تاجک، ترک، ایماق، هزاره، نور ستانی ودیگران باهویت های خاص خود اعضای یک خانوادهٔ بزرگ استند. آدم اگر هویت مستقل اعضای خانواده شخصیی خود را هم به‌رسمیت نشناسد خانوادهٔ سالم نمی تواند تشکیل دهد وهمین است معنای وحدت درتنوع.

واما دربارهٔ پته خزانه

من قبلا ازبحث دراین مورد معذرت خواسته بودم واز دیدگاه نسخه شناسی هنوزهم حد من نیست که این سنگ سنگین رابردارم زیرا که، پته خزانه مدتها در میان خود پشتو زبانان نیز موضوع متنازع فیه بوده است وبرخورد با این مسأله یابه اساس شک دانشمندانه ومعقول است یابه حکم تعصب ولجاجت. آن که به‌دانش خوذ شک میکند نیاز مندزمان وتحقیق ومطالعهٔ بیشتراست وچون زمان لایتناهی وتحقیق ومطالعه نیز نسبی است بنا براین، دانشمند ازصدور حکم قاطع وبدون بروبرگشت همیشه اجتناب میکند واتکایش براسناد ودستاویز های موجود است واما آنکه‌به حکم تعصب وستیزه جویی ولجاجت قضاوت میکند قضاوتش همیشه آمیخته به‌احساسات است ونسبت به‌شخص طرف قضاوت خود خصومت نیز می ورزد وبرای اینکه فکر خود رابه خواننده تلقین نماید به احساسات او نیز توسل می جوید وطبیعی است که این گونه قضاوت را در پیشگاه عقل سلیم ارجی نیست. قضاوت های علی اکبر جعفری، نجیب مایل هر وی، حسین‌علی یزدانی وبالاخره سید سلطان شاه همام ازهمین دست است ومن با اطمینان کامل خدمت تان عرض میکنم که این چهار تن هیچ کدام متن پته خزانه را ندیده اند ودیوار نا استوار قضاوت خویش رابرنظر دیگران افراشته اند وساده تر عرض کنم از قضاوت عالمانهٔ دیگران سؤ استفاده نموده اند. اگر نوعی سؤ نیت قبلی رهنمای قضاوت این آقایان نمیبود می توانستند به‌سادگی از خویشتن بپرسند:

۱- آیا ممکن است مردمی که‌روحیهٔ نبرد وحماسه آفرینی باخاک وگل شان آمیخته است ویا آهنگ دهل وسرناواتن رهسپار میدان جنگ می شوند مردمی فاقد شعر وسرودهای حماسی باشند؟

۲- مردمی که‌شاهنامهٔ فردوسی به سپاهیگری ونبرد آزمایی شان‌شهادت میدهد واسناد بی شمار تاریخی از مقاومت های سرسختانهٔ شان دربرابر تجاوزها حکایت میکند برای تحریک این روحیهٔ حماسی یا تجلیل مظاهر پیروز مند آن درزبان خود قدرت بیان احساسات خود را داشتند یا خیر؟

۳- مردمی که‌درجوار برادران تاجک خود می زیستند وزبان دری را با ادبیات پر مایهٔ آن مطالعه می کردند وخود نیز طبیعتاً بدین فکر می افتاد ندکه چیزی مانند آن بیا فرینند.

٤- آنانی که به‌قول انگلیس ها برای مرحوم استاد حبیبی ستایش نامه های زبانی تقدیم می کنند ناگهان اورا به جعل کتابی متهم می نمایند. جعل کتاب درست مانند جعل نوت جرمی قابل تعقیب است. اگر این پته‌خزانه اصلاً وجود نمی داشت بازهم شعر وادبیات امروز پشتویک واقعیت نبود؟ بگذار آشکارا وبدون ملاحظه کاری بگویم که من درچند سال‌اخیر آن قدرت تخیل، صحنه آفرینی وقوت تشبیه واستعاره راکه درشعر شاعران جوان پشتو مانند پیر محمد کاروان، عبدالباری جهانی، مرحوم اسحاق ننگیال ،عارف خزان ودیگران دیده ام‌درهنر شاعران جوان دری‌زبان کمتر دیده ام ودلیلش هم‌به نظر من واضح است، شاعران دری گوی به‌استثنای محدودی‌به دنبال امامان ایرانیی خود مانند سهراب سپهری ودیگران که استعدادی داشتند ولی گوهرآن استعداد را درمرداب تقلید ناشیانه‌از شعر سپید فرانسوی وانگلیسی افگندند راهپیمایی می کرده اند و شاعران جوان پشتو که مرجع تقلیدی نداشتند خود امام خود گردیده اند ودرفن شان تازگی وابتکار است. من شعر (چنار خبری کوی) راکه از پیر محمد کاروان است با صدها سرودهٔ شاعران جوان دری سرای برابر نمی کنم زیراکه،(چنار خبری کوی) احساس دارد ، هنر دارد ، تخیل دارد ، پو یایی دارد ، صحنه آفرینی دارد وبلاخره موسیقی دارد. برای من شعر، موسیقی ،نقاشی واگر همه را در یک کلمه جمع کنم هنر نه‌مرز های جغرافیایی می شناسد ونه مرز های تاریخی . به هرصورت از موضوع دورنمی روم که بحث برسرجعل پته خزانه بود وکسانی از میان دری زبانان وهمچنان پشتو زبانان جعل آن رابه‌مرحوم استادحبیبی نسبت داده اند. روز گاری من به‌شیوهٔ نیمه‌جدی ونیمه شوخی به دوست شاعر ومحقق خویش جناب رفیع صاحب می گفتم که اگر میخواهد شاعر بماند به خاطر شعر از کافتن گور های کهنه دست بردارد زیرا که، در جریان کافتن گور ها قریحهٔ شعری رابوی یخ زدگی و دلمردگی می گیرد وشعر از زندگی وزند گان جدا می شود استاد ذبیح الله صفا محقق بزرگ وگرانقدر است ولی شاعر درجه چهاروپنج هم نیست . مرحوم حبیبی نیز مردی بود که‌در رشتهٔ تحقیقات زبانی وادبی همطرازش کم یافته می شد ولی بدبختانه شاعردرجه سوم پشتو هم نبود. شعر های دری‌اش اگر ازبرخی سکتگی هایش بگذریم سنگین تراز شعر های پشتوی او می باشد . بنابر این، عملاً برای او ممکن نبود که‌شعر های‌پته خزانه را جعل کند.

۵- هر نویسنده برای خویش سبکی آشنا دارد ، از نظر شیوهٔ به کاربرد جملات، اصطلاحات خاص ودیگر ریزه کاریهای شیوهٔ افاده یک شاعر نمی تواند برای چهل شاعر شعر جعل کند واین‌عمل او مخفی بماند، اگر کسی می تواندبفرماید این گزواین‌هم میدان.

آنانی که این حرف ها را گفته‌اند خود روی پته خزانه را باز نکرده اند ، زیرا ، اگر آن را باز می کردند به سادگی می توانستند ببینند که این کتاب تقلیدی از شیوهٔ تذکره نگاریی دری است وسبک نگارش آن کلاً زیر تأثیر جمله بندیی دری است به این مثال ها دقت بفرمایید:

بقیه‌درآینده

جرگی ،ملی جرگی اولویی جرگی

مجادلی ته حاضرنه شو. خو دکمونیستی خلقی اوپرچمی کودتاگانو وروسته چی زمونږ په ټولنه کی داسلام پراصولو ولاړ ارزښتونو ته خطر متوجه شو، خلکو په جهاد اوداسی لوی ولسی پاڅون لاس پوری کړ، چی په نتیجه کی یی نه یوازی سری لښکری دهیواد نه وشړل شوی، بلکی کمونیزم یی هم مات کړ؛ بشری ټولنی دملګرو ملتونو د عمومی غونډی په متفقه رایه هم دامطلب تائید کړی، چی په افغانستان کی دهیواد داستقلال ، آزادی او دخاوری بشپړتیا اودهیواد دنظام داسلامی خصوصیت ساتنه ددی هیواد دسولی اوثبات دپاره ضروری دی.

دکمونستانو دسقوط نه وروسته دجهاد په ماحول کی جوړ شویو تنظیمونو چی عموماً یی دنړیوالو اسلامی نهضتونو سره نږدی اړیکی لرلی او په سیاست کی دهغوی مشررو ته احترام قایل ؤ نه یوازی په هیواد کی سوله او سیاسی ثبات رانه ووست، بلکی کوم حالت چی دوی عملاً په وطن کی ایجاد کړ زمونږ دخلکو داسلامی پرداشت اوتصور سره یی هیڅ سمون نه درلودنو ددی کبله دافغان ولس دپراخو پرګنو دملاتړ څخه محروم پاتی شول، چی په نتیجه کی ددغه اسلامی نهضت داکثرو ډلو اهداف په ټا می افراطیت ، دښمنی او تعصب بدل شول.

لکه چی معلومه شوه داسلام دیوبندی تفسیر چی دطالبانو دسلطی په وخت کی تجربه شو، نه یوازی افغان ولس ته دمنلو وړ نه وو ، بلکی نورو اسلامی ملکونو ته یی هم زیان ورساوه داهم په ډاګه شوی چی په افغانستان کی دکمونستانو هڅی نه یوازی زمونږ په هیواد کی ناکامه شوی ، بلکی دکمونیزم په مقابل کی د افغانانو جهاد اوملی پاڅون دخپل نړیوال وسیع بعد په واسطه حتی دکمونیزم داصلی مرکز (شورروی امپراطوری) دانهدام یو عامل هم وګرځیدی.

ددغو تجربو په جریان کی افغانی حلقی هم درازراز محیطی تاثیراتو له کبله دټولنی په باره کی دفروعو له لحاظه دبیلابیلو تصوررونو پیروان شول ددی دپاره چی دفروعو په سطح دنظر اختلاف په ملی سطح د وحدت دپاره خطر نه شی دابه ضروری وی چی دهیواد راتلونکی نظام داسلام په اصولو ولاړ وی اودهغه ته د داسی واقعیت بینی اومستقبل لیدنی پیدا شوی تفکر په وجه داسی یو حقوقی اوملی سیاسی ماحول جوړ شی، چی ټولو ته په کی دژوند اوونډی اخیستلو زمینه مساعده وی.

له دی کبله ښا یی چی ملګری ملتونه اوددی مؤسسی موثری حلقی دی مطلب ته جدی پاملرنه وکړی څکه چی ددغی لاری به نه یوازی دافغانستان ستونځی حل شی، بلکی داتجربه به دیوه داسی موډل په توګه تبارز وکړی چی اسلامی نړی دنورو تمدونونو سره په سوله ایبزه توګه ژوند وشی کړی دراتلونکو ملی جرګو په ارتباط له هرڅه نه داضرور بریښی چی یو ویشت کسیزه کمیټه اوددی سره تړلی نوری حلقی ددی کمیټی دروند بار ته توجه وکړی؛ خپل ټوی مسؤلیتو نه وپیژنی اوپه دی اړوند دخپل ځان سره دا پوښتنی مطرح کړی:

استقلال اومستقل والی یعنی څه ؟ استقلال دچا په وړاندی؟ داا ستقلال به کوم اعمال احتوا کوی؟ د دوی د استقلال رایه به دخدای ، دضمیر ، وطنوالو، دتاریخ اودهیواد دګټو په مقابل کی څنګه تأمین شی؟ آیا دا استقلال به ددوی دنفسیاتو په سطح دمختلفو وسوسو، جاه طلبی ، خود خواهی ، منفعت غوښتنی او فرصت طلبی، شخصی حب اوبغض اوپه پای کی دتهدیدونو اوخطرونو څخه راپیدا شوی - دویری داحساس په مقابل کی هم موجود وی؟ اوکه دی ایثار ته تیاری موجود نه وی، نو دومره اخلاقی جرئت باید موجود وی، چی سړی ددی وظیفی دقبلولو څخه معذرت وغواړی ؟ آیا هغه مقامونه، چی ددی کمیټی غړی یی ټاکلی دی، دی ته حاضر دی چی په خپله هم ددوی داستقلال عمل ته احترام وکړی؟

ایا داکمیټه به په نهائی توګه تصمیم نیسی اونیولی یی شی؟ یعنی ددوی تصمیم به دجرګو دغړو په باب نهایی تصمیمونه وی؟ دخلکو داعتراض په صورت کی کومه بله مرجع هم شته چی د خلکو اعتراض ته غوږ ونیسی؟ که داسی نه وی سیاسی او ټولنیز عواقب به یی څه وی اوږ ۔غانستان سوله، ثبات ته به یی کوم خدمت کړی وی؟

راتلونکی جرګه اوله هغی نه هیلی:

دا راتلونکی جرګه چی ملګری ملتونه یی داضطراری لویی جرګی او دلویی جرګی په نامه یادوی نقش به په دی بوری تړلی وی چی:

الف: داجرګی به دخپلو غړو د ترکیب له الحاظه ترکومه حده دافغان ولس دارادی تمثیل وکولای شی؟ او تمثیل کوی ئی.

ب: دافغان ولس سره ترکومه حده دا احساس پیدا کیدی شی چی دملګرو ملتونو دکار اوصلاحیت سره سره ددی جرګو په تصمیمونو کی دافغان ولس دارادی رعایت هم شوی دی.

ج: دملګروملتونو مسؤلین اودسولی بین المللی ځواکونه ترکومه حده په دی بریالی شوی چی په افغانستان کی دعام ذهنیت دازاد انعکاس دپاره زمینه مساعده کړی؟

د: ملګری ملتونه اودانتخاباتو مستقله کمیټه ترکومه حده دخپلو اجرااتو په وسیله دخلکو اعتماد جلبولی شی؟

ه: دټولنیز و خبری اړیکو وسایلو څخه په کار اخیستلو سره اودامنیت دچارو دښه سمښت په واسطه ترکومه حده خلکو ته دا احساس ورکول کیږی ، چی دملګرو ملتونو اودخپلو افغانی مقاماتو له خوا دکومی معینی افغانی حلقی په ګټه اویا په ضرر د دوی دمقابلی خو اپلوی اویا مخالفت نه کیږی؟

ز: ایا حقوقی اوسیاسی نافذه فضا خلکو ته (دجرګو دغړو اومطبوعاتو ته) ترکومه حده دا اطمینان ورکولای شی ، چی دخپلو اظهاراتو اوتصیمونو له کبله به تعقیب او مصدوم نه شی؟

څنګه چی مخکی ورته اشاره وشوه ، ننني جرګی په داسی حالت اوسیاسی فضا کی دایریږی اوجوړیږی چی په ولس کی دملی مشرتابه دتبارز زمینه نه ده مساعده همدغه شان زمونږ دولس ټولنیز جوړښت نه داهم نه ځرګندیږی چی څوک دکومی حلقی دارادی تمثیل کولای شی دخلکو دمختلفو حلقو دارادی دتمثیل مدعیان، عموماً دمختلفو حلقو څخه هغه افراطی عناصر دی، چی په دی اړوند نه یوازی خپلو منځو کی د ډیری مودی راپدیخوا دښمنی لری اوتبلیغوی یی بلکی تر ډیره حده دخارجی رقیبانو او مخالفو حلقو تر تاثیر لاندی واقع دی؛ قوی حتی ځنی حلقی دهیواد په ضرر دهغوی نه هدایت اخلی اودهغی په تطبیق کی هڅی کوی .ددی کبله زمونږ دولس ټولی هیلی دملګرو ملتونو په سرمنشی پوری تړل شوی زما په عقیده راتلونکی جرګه به په دوه لحاظو زمونږ په راتلونکی کی مثبت یامنفی نقش ولوبوی: !اول، که دوی نه یوازی

دداسی عملی تصمیمونو مصدر وګرځی چی دافغان ولس دقبول اوتائید وړ دذات البینی اعتماد او متقابل احترام فضا خلق کړی دوی ددی سلوک په وجه په هیواد کی دنوی مشترک مشرتابه حیثیت پیدا کاندی.

دویم -له دی کبله به دا حتمی او ډیر اهمیت وروی، چی دجرګو دغړو دټاکلو په ترڅ کی ددوی دتمثیلی صلاحیت اوصفت ترڅنګ ددوی خیر خواهی، خوا خوږی ،صداقت ،درایت، تدبیراو ولس پخلاکولو او تفاهم ایجاد ولوصفت هم په نظر کی ونیول شی.

زمونږ دموجود ټولنیزجوړښت په اړوند دراتلونکی جرګی
اودهن په کنفرانس ۔ ے دملګروملتونو پریکړی:

لکه چی مو ولیدل زمونږ هیواد دیو شمیر ملی، سیمیزو ،اونړیوالو عواملوله کبله په داسی موقعیت کی نه دی چی افغانان په دغه شرایطو کی وکولای شی دذات البینی اتفاق په قوت داوسنی ملی مصیبت څخه دخلاصون په لار کی پخپله ابتکارو کړی.

نوله دی کبله ملګرو ملتونو دخپلو سترواو موثرو غړو په لار ښوونه اواراده ژمنه کړی ،چی زمونږ دخلکو دآزادی ارادی دانعکاس دپاره په څو مرحلو کی دلازمو ټولنیزو ،اقتصادی ،اداری اوسیاسی اقداماتو په وسیله زمینه مساعده کړی، ترڅو چی په افغانستان کی سوله او ثبات تأمین شی.

همداراز زمونږ دموجوده ټولنیز حالت پر اساس ممکنه نه ده چی څوک دهیواد دمنل شوی مشر په توګه د جرګی د دایرولو ابتکار وکړی دمشر تابه یو شمیر مدعیانو افغان ولس ته یا امتحان ورکړی اوله دی کبله د منلو وړنه بریښی ،یا ځینی خارجی عوامل ددوی دبری مخنیوی کوی، یا ورسره لازم سازمانی امکانات نشته، یا دافغان اولس دیوه قام سره دوی خاصی اړیکی اویا دبل قام سره واقعی اویا تصور شوی مخالفت ددی باعث ګرځیدلی چی کوم مثبت نقش ونشی لوبولی.

زمونږ ټولنیز جوړښت ددوهمی نړیوالی جګړی راپه دی خوا دیو لوی سیاسی بدلون دعملیی په جریان کی واقع دی دتیرو دڅه دپاسه دوولسیزو پیښو ډیری چیکتیا له کبله ټولنیز بدلون تر ډیره حده خپل پخوانی ماهیت دلاسه ورکړی خو پرته ددی چی داتکا وړنوی عناصر په کی په وضاحت وپیژندل شی ترڅو ددی لاری دخلکو دآزادی ارادی دپاره یوه پریکنده اودمنلو وړ وسیله میسره شی.

داوسنی عصر دتقاضاسره سم چی دټولنی ، ټولنیز جوړښت دمعمولو عناصرو په توګه سیاسی ډلی یو شمیر حرفوی، کولتوری ،اقتصادی او یو شمیر نور مشهور سازمانونه ګڼل کیږی، هم ز مونږه دټولنی د خصوصیت په ارزښت سره هغه وظیفه نه شی اجرا کولای لکه چی پر مخ تللی هیوادونو کی اجرا کوی ځینی سیاسی ګوندونه ددی کبله زمونږ په هیواد کی لازم نقش نه شی لوبولی چی دافغانستان ددموکراتیک خلق ګوند دحکومت په وخت کی دملی خیانت، اروطنوالو په ماقبل کی دبی ساری جنایاتو له خاطره دافغان اولس ذهنیت ددغه راز سیاسی احزابو په مقابل کی څه شانتی حساسیت پیدا کړو مخصوصا چی دجهاد دماحول هغه تنظیمونه چی داحزابو شکل لری ، پس تردی چه کابل کی پرحکومت باندی ئی سره جنګونه شروع کړل، عام ذهنیت کی داحزابو په باره کی منفی قضاوت شدت ومومند دجهاد په ماحول کی جوړشوی محلی اویا سیمه بیزو ،اداری ، یا لوژستیکی اونظامی جوړښتونه هم یادوخت په تیریدو سره یادمنځه لاړل یایی دتنظیمونو ترتاثیر لاندی خپل هویت د لاسه ورکړ اویاد پرواوجنبو په اخ اوډب کی ګیر اوید نام شول اویا هم دمایوسی په واسطه غیر فعال حالت ته واوښتل

دملګرو ملتونو دبن دجرګو یوه مهمه پریکړه داوه چی دهیواد دنوی اساسی قانونی ترجوړیدلو پوری دی د ۱۳٤۳ کال اساسی قانون دځینو محدودیتونو سره سره نافذ وګرځی لکه چی ولیدل شول، ددی اساسی قانون لویه جرګه که څه هم کټ مټ نه شی تطبیقیدلی، خو دهغی دروحیې اودارزښتونو د تفسیر دلاری دراتلونکو جرګو دترکیب خصوصیت اودکار په اړوند تری استفاده کیدلای شی.

ددی اساسی قانون په اتم فصل (۱۱۲-۱۰۸موادو) په اساس په هیواد کی مرکزی اداری سیستم نافذ یږی ، خو افغانانو ته دازمینه هم مساعدیږی چی دمحلی اوولایتی شوراګانو په واسطه دمشوری دلاری خپلو محلی او ولایتی چارو کی برخه واخلی همداراز دلوئی جرګی دترکیبی عناصرو د تشبیت په اړوند هم ددغسی اصل رعایت کیږی (دولسی جرګی اومشرانو جرګی اودولایتی جرګو دمشرانو په ګډون) دلته هم دا په ډاګه کیږی چی اصلا دمرکزی اصولو رعایت کیږی خو دمشرانو جرګی اودولایتی جرګو د مشرانو دګډون په واسطه دمحلی اوولایتی اړیکو رعایت هم کیدی شی.

همداراز داموضوع به هم دبحث وړ وی چی ددغه اساسی قانون دنفاذ په دوره کی دلویی جرګی انتخابی غړی تر یوه حده پوری دراتلونکو جرګو دپاره دترکیبی عناصرو په جمله کی درعایت وړ حیثیت پیدا کولای شی او که نه(۷۸ ماده دوهمه فقره) . ،

دټولو موجودو مشکلاتو سره سره دامجبوریت اوتر یوه حده دا امکان هم شته چی دحوصلی اودرایت د لرلو په وسیله دافغان ولس دآزادی ارادی اوانعکاس دپاره داسی لاری ولټول شی چی دموجودو اونسبتاً فعالو عناصرو دتفاهم اومتوازن ترکیب په واسطه انشا الله په څو مرحلو کی دافغان ولس مطلوب هدف تر لاسه شی.

خو ددی هدف دتحقق په اړوند داپوښتنه مطرح کیږی چی را تلونکی جرګی واقعاً په دی نیت جوړیږی او تدویر کیږی چی زمونږ ولس ته داوسنیو ستونځونه دخلاصون لار پیدا شی؟ همدغه شان په افغانستان کی د خلکو دآزادی ارادی دتبارز او تحقق په وجه سوله اوثبات میسر شی؛ اوکه جرګی محض دیوه شکلی پلمی اوبرانت په توګه استعمالیږی چی دغیر افغانی اهدافو دتحقق دپاره به مونږ دغیر افغان پوځونو دحضور په زور یومعین نظام اوزعامت وتپل شی له بده مرغه اوسنی واقعیتونه ډیر داطمینان وړ نه ښکاری نودابه راتلونکی انکشاف په ډاګه کړی چی اصلی هدف څه وو.

داچی دهیواد پالونکو افغانانو وظیفه به په دی اړوند څه وی دیوه سړی له صلاحیت نه اوچته ده چی کوم خاص سلوک په ګوته کړی . ښا یی چی افغان ولس دلویو پرګنو مشوررو، خبرو،او منظمو سوله ایزو او هماهنګومناسبو اقداماتو په واسطه هیواد والو اونړیوالو ته لازم عکس العمل وښودل شی اودهیوادد سولی ،ثبات اوسلامت په لاره کی خپله انسانی، افغانی اسلامی اوانسانی وظیفه ترسره کړی.

ومن الله توفیق

آنچه درسال ۱۳۸۱ بوقوع خواهد پیوست

محاسبه گردیده است . این آفتاب گرفتگی درزمانی رخ میدهد که درافغانستان شب میباشد بناً در ممالک آسیائی، همجوار افغانستان ومنطقه قابل رویت نیست . بهترین مشاهده این آفتاب گرفتگی در نیوزیلند وشهر سدنی مرکز استرالیا امکان پذیر است. در نیوگینی وجاپان نیز این آفتاد گرفتگی قابل رویت خواهد بود.

۳:-مهتاب گرفتگی:

روز سه شنبه ٤ سرطان ۱۳۸۱ مصادف با(۲۰۰۲ ۲٥June) ومطابق ۱٥ ربیع الثانی ۱٤۲۳ احتمال وقوع یک مهتاب گرفتگی کامل به وقت محلی افغانستان از ساعت ۱۹:.. دقیقه شروع وبرای مدت سه ساعت وچهل وهشت دقیقه الی ساعت (٤۰۷) پیش بینی گردیده است . زمان شدت این خسوف یعنی (مهتاب گرفتگی) به وقت محلی افغانستان ساعت (۲:۱۳) محاسبه گردیده این خسوف از ابتدا تا انتها درافغانستان وتمامی ممالک قاره های آسیا ،اروپا و افریقا قابل رویت خواهد بود.

٤: آفتاب گرفتگی:

روز دوشنبه ۱۳ عقرب ۱۳۸۱ ، مصادف با (۲۰۰۲ ٤Nov)ومطابق ۲۹ شعبان المعظم ۱٤۲۳ احتمال وقوع یک افتاب گرفتگی به وقت گرینویچ از ساعت (۰:٥۰)شروع وبرای مدت سه ونیم ساعت الی ساعت (۹:۲۰) پیش بینی گردیده است . زمان شدت این افتاب گرفتگی به وقت گرینویچ ساعت۳٥ :۷ دقیقه محاسبه گردیده است. مناطق رؤیت این کسوف از بحرالکاهل جنوبی شروع حدود بحری افریقای جنوبی میگذرد. وآخرین رؤیت درشرق استرالیا به پایان خواهد رسید.

٥: مهتاب گرفتگی:

روز چهارشنبه ۲۹ عقرب ۱۳۸۱ ، مصادف با ۲۰۰۲ ۲۰Nov مطابق به ۱٦ رمضان المبارک (۱٤۲۳) احتمال وقوع یک مهتاب گرفتگی کلی به وقت محلی افغانستان از ساعت (۳:٥٥) شروع وبرای مدت (٤:۱٦) چهار ساعت وشانزده دقیقه الی ساعت ۱۱:۸ دقیقه پیش بینی گردیده. زمان شدت این خسوف یعنی (مهتاب گرفتگی) ساعت ۳ ۰:٦ دقیقه به وقت محلی افغانستان محاسبه گردیده. این مهتاب گرفتگی درقاره های اروپا وافریقا طور مکمل از ابتدا تا انتها قابل رویت است. زمانیکه مهتاب از افق افغانستان غروب میکند این خسوف شروع ودرشهر نیویارک وواشنگتن به تاریخ ۱۹ NOV مهتاب زمانی طلوع میکند که آخرین لحظات مهتاب گرفتگی به پایان میرسد.

سال ۱۳۸۱ هـ ش ازطرف علمای ترکی بااقتباس از علما یونانی بنام یونت نیل یعنی (سال اسپ) مسمی گردیده و ۳٦٥ روز دارد.

والله اعلم بالصواب

نظم وقتی می آید که بی نظمی راپی کنیم

«الپتگین»

وقتی جسارت می کنیم وبر پیشانی نشریه‌ای ، هر چه میخواهد باشد؛ روزنامه یا هفته نامه ویا ماهنامه- مهر آزاد و آزاده بودن را میکوبیم که مگر مردمی رابه دنبال کشیم واز مواضع وخواسته ها ودرد های آنان گوییم؛ بایستی شهامت صداقت دراین ادعا، درقول وعمل مابجوشد درغیر آن، خاموشی ،طفره رفتن ونه پرداختن در مسایل مربوط به‌زند گی مردم، با ادعای به چنان بلندی ،اغوا ی مردم‌است درتبانی باعوامل بی نظمی وبی قانونی .حالا اگرنتوانیم از برای آمدن نظم وقانون بی نظمی راپی افگنیم وعوامل بی قانونی را افشاء ؛ در واقع خود به نحوی با این عوامل سازش کرده و مردمی را بیهوده انتظار کرده ایم که می طلبند و میخواهند ازما بیان واقعیت ها را.

هر نشریه که« آزاد » می نویسد و یا دم‌از« آزاد » بودن میزند؛ میخواهد بگوید وبفماند که: مردم من با شما ام. اندیشه وبیان شما ام . پس اگر این نشریه می نویسد: آویختن عکس های مرحوم احمد شاه مسعود، در دیوارها، تالارها، سالون‌های کنفرانس و نمایش وقت‌وناوقت آن‌از تلویزیون به شخصیت آن‌مبا رزراه حق وآزادی ، که روانش شادباد، لطمه میزند تا ارج مقام وی. درحقیقت اندیشهٔ عامه را بیان نموده است که‌بدین صورتی آنرا نه راه تجلیل از سخصیت‌وی، بلکه‌به نحوی دشمنی دردوستی میدانند. یا نشرات یک لبه ی رادیو وتلویزیون درکابل واعمال سانسور برآن از سوی گروه خاصی درمتن وبطن حکومت ، واقعیتی است که مردم می خواهند، یک نشریه ی آزاد آنرا بیان کندوبفهماند. معافیت تاجری به نام زمری کامگار‌از تمام عوارض وحوایج گمرکی، درپوشش کمک های سازمان ملل متحد ازسوی جنرال دوستم که‌بی گمان باهم درسودوسودا سروسری دارند و تنها اوست‌درمیان همتایان تاجر خویش، گاهیکه خواسته باشد، طول پل حیرتان را می پیماید؛ همهمه‌و ناراحتی هایی را میان جامعه تاجران کشور در شرایطی که کشور به فعالیت سریع تاجران ملی‌نیاز دارد وقانون به آنان یکسان حق قایل‌است، برانگیخته‌است. توقع‌مردم از وسایل ارتباط‌همگانی آزاد اینست که‌بی هیچ تحمل ومسامحه به کند و کاو بیشتر دراین مساله ومسایل‌دیگر بپردازند و به پاسخ پر سش های متعدد مردم‌درزمینه وزمینه ها بپردازند، مانند اختصاص دادن جنرال فهیم اکثریت ساحات بلند منزل شهر کابل راکه شامل‌ماستر پلان شهراست به خود که گفته میشود حدود سی ساحه‌است ومعاملات دیگری درهمین زمینه از‌سوی حاجی تتله که نمایندهٔ کل اختیار وی خوانده شده است‌وهکذا بی توجهی وکم بهادادن وبی اعتبار دانستن اسنادی که مردم از‌همین بابت از سال ۱۳۵۸ برای تصرف برخی از ساحات متذکره دردست دارند. با دریافت واقعیت ها ونشر آن از‌سوی مطبوعات آزاد، هر دو جانب قضایا کمک خواهند شد به‌ترتیبی که ممکنست جنرال فهیم از این اتهام برائت یابد ومردم قناعت کنند. ممکنست‌طرف دعوتی که مردم‌اند برنده‌شوند. بگذار تا« سیه‌روی شود هر که دراوغش‌باشد» بایسته وسایل ارتباط همگانی آزاد یک چنین نقش ورسالتی است که باید بیدریغ ایفا نمایند وکمک کنند مردمی‌را، که سال های درازی باایشان از زبان تفنگ سخن گفته شده است . درغیر آن اگر مطبوعات آزاد نتواند یک چنین نقش سازندهٔ را درجامعه پیش برد، پس اجازه دهیم که بقال‌سرکوچه‌در آن مرج ومارچوبه‌پیچد.

مردم چی می گویند!

میگویند:

نام آقای کرزی رئیس اداره مؤقت افغانستان باید ثبت کتاب ریکارد های جهان گردد زیرا ایشان طی سه ماه حاکمیت خویش‌افزون برنیم کره‌ارض راپیموده وطی این مدت قصیر یگانه مسوول حکومتی یک کشور جهان‌سوم است که مهمان رسمی این همه کشور های خورد وبزرگ جهان بوده است.

میگویند:

وزارت خانه ها درافغانستان که درحاکمیت طالبان به«حجره» و«مهمانخانه» وزیر صاحبان وهمکاران نزدیک شان مبدل گشته بود ، درحاکمیت جدید حیثیت انجوهای شخصی را احراز کرده اند به عبارت واضح تر وزیر یک وزارت خانه رئیس یک انجوی است که معین ها، روسا، ومدیران عمومی همه را از اقارب نزدیک ودوستان شخصی شان برگزیده ونصب کرده اند.

میگویند:

شهروندان کابل‌بخاطر تخلیه منازل شخصی شان‌از وجود غصب کننده گان جدید ازروی مجبوری‌به قوماندانی قوای حافظ صلح وامنیت بین المللی درکابل عارض می شوند زیرا ایشان از‌عدم کار آیی ادارات مسوول‌وطنی دراین زمینه آگاهی داشته ونمی توانند بالای آنها اعتماد کنند. می گویند اکثراً منازل‌توسط مقامات بلند پایه وشرکای شان غصب شده و دربدل کرایه دالری درخدمت مؤسسات خارجی قرار داده شده اند.

میگویند:

باتغییر حاکمیت ها که متاسفانه درکشور ما هر پدیده پسندیده هم از روی محبوری جامه بدل می کند شکل تحایف برای مسوولین کشوری هم تغییر یافته بگونه مثال درحاکمیت استاد ربانی درکابل اهدای پکول های ناب نورستانی وچترالی به دولت مردان عام شده بود، درحاکمیت طالبان‌جای آنرا دستار های مشهدی وپهلوی وداکه پنجابی گرفته بود وحال دردفتر واتاق هر وزیر ورئیس می توان انواع از چپن های قاقمه وابریشمی را یافت. این هدیه دراصل وروایت‌ازعهد احمد شاه‌بابا به‌بعد دستار وکلاهی بود که به‌عنوان تحفه ازسوی نماینده گان‌اقوام ومناطق مختلف تقدیم مقامات دولتی می گردید وبدین گونه به وی حالی می‌شد که زعامتش را پذیرا بوده وازوی همت ومردانگی دراجرای مسوولیت هایش توقع میدارند.

میگویند:

هستند تعدادی از قوماندانی که هنوزهم درکابل وگرد ونواح آن محابس شخصی دایر کرده‌وبه امر وقومانده وفتوا وحکم خویش اشخاص را توقیف، مجازات ومحبوس می سازند، اکثر این گرفتاری ها ومجازات بخاطر اغراض شخصی، انتقام جویی ها واخاذی ها صورت می گیردزیاده ترین محابس درمناطق غرب وشمال غرب‌کابل قرار داشته وتوسط قوماندانان یکی از تنظیم های جهادی اداره می شوند.

میگویند:

باعودت‌کننده گان از‌کشور پاکستان درادارات دولتی کابل برخورد ناشایسته یی انجام می‌گیرد اکثراً آنها به جاسوسی به کشور میزبان شان درگذشته متهم ساخته شده وتحقیر می شوند واین درحالی است که تاهنوز خانواده هاواقارب نزدیک اکثر دولت مردان کابل درپاکستان ویاسایر کشور ها به‌سرمی برند.

خسرومحیا

آنچه درسال ۱۳۸۱ بوقوع خواهد پیوست

هیات پوه الحاج عبدالله کندهاری مسؤول‌مرکز تحقیقات علوم کیهانی درآستانه سال‌نو پیشگویی های ازورای سنجش های‌علوم‌نجوم وریاضیات انجام داده وبرای نشر فرستاده‌اند که با تشکر ازایشان به نشر این استخراج می پردازیم.

تحویل‌شمس دربرج‌حمل ونقطه اعتدال ربیعی به‌افق کابل‌ساعت ۱۱ و۲۸ دقیقه، ۳٦ ثانیه ،۲۸ ثالثه،٤۸ رابعه قبل‌ازظهر روزپنجشنبه اول‌حمل سال ۱۳۸۱ هـ‌ش مطابق ۲۱ مارچ ۲۰۰۲ میلادی برابر با ۸ محرم الحرام ۱٤۲۳ هـ ق صورت‌میگیرد.

بناً روز پنجشنبه اول‌سال ۱۳۸۱ هـ‌ش ونوروز میباشد.درسال ۱۳۸۱ سه‌مهتاب گرفتگی بتاریخ های ٥جوزا، ٤ سرطان‌و۲٤ عقرب ودوآفتاب گرفتگی بتاریخ های ۲۱ جوزا و۱۳ عقرب‌ازطرف‌مرکز تحقیقات‌علوم کیهان قرارذیل پیش بینی گردیده. که ازجمله‌مهتاب گرفتگی کلی مورخ ٤ سرطان درافغانستان ازابتدا تا انتها قابل‌رویت‌خواهد بود

الغیب عند‌الله

۱: مهتاب گرفتگی:

روز یکشنبه ٥ جوزا ی ۱۳۸۱ ، برابر با (۲٦می۲۰۰۲) مطابق۱٥ ربیع الاول ۱٤۲۳ احتمال وقوع یک‌مهتاب‌گرفتگی کلی به‌وقت گرینویچ‌ازساعت ٤:۱۰ صبح شروع‌وبرای‌مدت سه ساعت‌وسی چهار دقیقه الی ساعت(۱۳:۳۸) تخمین گردیده‌است. زمان شدت این خسوف (مهتاب‌گرفتگی) کلی به‌وقت محلی افغانستان ساعت (۱٦:۲۱) محاسبه گردیده‌بناً درافغانستان وبراعظم آسیا قابل رؤیت نیست) مبدا این خسوف درشهر ((السکا) براعظم امریکا درحالتیکه مهتاب گرفته شده، غروب مینماید قابل‌رؤیت‌است.

ممالکیکه درطول البلدهای ۱۲۰+ ۱۳۰+ ۱٤۰+ ۱٥۰+ ۱٦۰+ ۱۷۰+ ۱۸۰+ ۱۷۰+ ۱٦۰+و ۱٥۰ -درجه طول البلد واقع هستند این خسوف را دیده میتوانند نیوزلاند ، آستراليا ، نیو گینی، جاپان، فلپین، تایوان، نیز این خسوف‌را دیده میتواند. آفتاب روز یکشنبه ۲٦ می درشهرشانگهای‌درحال‌طلوع میکند که‌شدت خسوف ختم شده‌وآخرین لحظات مهتاب گرفتگی را شهریان‌شانگهای مشاهده‌میکنند.

۲: آفتاب گرفتگی:

روز سه‌شنبه ۲۱ جوزا ۱۳۸۱ ، مصادف‌به(۱۱جون ۲۰۰۲) ومطابق اول‌ربیع الثانی ۱٤۲۳ احتمال وقوع یک آفتاب‌گرفتگی به وقت‌محلی افغانستان‌ساعت ۲:۱۸ برای‌مدت سه‌ساعت وپنجاه‌وشش دقیقه الی ساعت(٦:۱٤) تعیین گردیده زمان شدت این کسوف (آفتاب گرفتگی) ساعت (٤:۱٦) دقیقه صبح یوم‌سه شنبه

(ص۷)

In This Issue:

1. Each weather which is blown produces smell of springPage.1
2. Does the Interim Government feel any responsib.Page.1
3. The pure language & the pure origin are the fic...Page.1
4. The Jergas : National Jergas & Grand Jergas... Page.1
5. Foreign interference once again in our country... Page.2
6. The new year & new responsibilities of Afghans.. Page.2
7. The process of the Loya Jerga & concerns about...Page.2
8. Needs of students during the new educational y...Page.3
9. What do People say...? Page.8
10. Arrangement could be placed when disruption...Page.8
11. Thing which would happen during the year of ...Page.8

ERADA: Weekly Independent Publication
Publisher: Afghan Media Resource Center
Founder: Haji Sayed Daud
Chief Editor: Atiqullah Pazhwak
Assistant: Mia Gul Arwal Editor: Zuhoor Afghan
Add: House # 2. Canal Bank Road
U.P.O. Box 909 University Town
Peshawar - Pakistan
Tel: (92-91) 854145 Fax: 841785
E-mail Add: amrc@brain.net.pk
Subscription in USA, Europe & Australia 60 US.$
Regional Countries: 30. US. $ Pakistan Rs. 200
AC. USD AC/ No. 01801406 & AC/ Rs. No. 01007039.
Bank Al-Falah Ltd. 6-B. Islamia Road. Peshawar Cantt.
You can remit your donations to the above account No.

اراده

دمقالوپه‌انتخاب کی واکمنه ده. هره مقاله دلیکوال دنظر څرگندونه کوی رارسیدلی مقالی بیرته نه ورکول کیږی‌دگډون کلنی بیه:
په‌امریکا کی، اروپا او استرالیا کی: ٦۰ امریکایی‌ډالر.
دسیمی په هیوادونو کی ۳۰ امریکا یی‌ډالر
په‌افغانستان کی: ۲۰۰۰۰۰ افغا نی
په پاکستان کی : ۲۰۰ کلداری
دشپږمیاشتو لپاره نیمه بیه دپوستی لگښت د اداری په غاړه ده.
دیوی گڼی بیه : ۳ روپی

A/C USS 01 801406

الفلاح‌بانک ٦ ب اسلامیه روډ پیښور
دلاس ته‌راوړلو ځایونه دپیښور ټول اخبار پلورنځی